БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 217 (8437) | 1957 оной сентябриин 13, пятница | Сэн 20 мүнгэн

Үрэ жэмэс, газарай эдеэ элбэг ехээр бэлэдхэе

Арад түмэнэй хэрэглэлые хангаха арюун нангин зорилго тухайда КПСС-эй XX съездын түүхэтэ тогтоол соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Хүн зоной удэр бүриин хэрэглэмжэдэ анхаралтайгаар хандаха, олоной хооллодог газарнуудые улам үргэдхэхэ, эдеэ хоолой үнэ сэнгые химдаруулха, шанарыень үшөө һайжаруулха шухала гэжэ съезд тоолоно».

Партиин энэ эрилтые дүүргэхын түлөө тэмсэл коммунист бүхэнэй, хүн бүхэнэй хүндэтэ хэрэг болоно. Тиимэһээ столово, ресторан, чайна, магазинуудай, тэрэшэлэн эдеэн болохо элдэб продукт бэлэдхэжэ, зоной туһада зорюулдаг эмхи зургаануудай хүдэлмэрые һайжаруулхын тула ехэхэн юумэ хэгдэжэ байнхай. Эдэнэй тоое олон болгохо, уужам, һаруул байраар, гоё һайхан түхеэрэлгээр хангахаһаа гадна, бүхы хүдэлмэриень һайжаруулха хэмжээнүүд абтана.

Улан-Удын столовонуудай трест, нищеторг, ОРС, УРС-нууд, бусад городууд болон аймагуудтахи худалдаа наймаанай организацинууд үбэл, хабартаа улад зоной эрилтые хангахын тула шэнэ ургасын хартаабха, овощьһоо эхилээд, элдэб янзын үрэ жэмэс, һамар, һархяаг хүрэтэр бэлэдхэхэ түсэбтэй. Столовонуудай трестые гансаарайеншье абаад үзэбэл, мүнөө жэлдэ город шадархи аймагуудһаа 400 шахуу тонно хартаабха, овощь бэлэдхэхэ ёһотой байна. Городууд, аймагуудтахи худалдаа наймаанай газарнууд мүн лэ овощь, хартаабха, үрэ жэмэс бэлэдхэжэ столовонуудтаа үгэхөөр, зондо худалдахаар хараалаад, түлөөлэгшэдөө иишэ тиишэнь ябуулжа захаланхай.

«Юумэ бүхэн—оролдолгын хүсэн» гэжэ бурят зоной хэлсэдэгынь тон зүб юм. Эдэбхи, үүсхэл гарган хүдэлмэрилһэн потребсоюзууд, промышленность ба транспортдахи хангалгын таһагууд түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, Баргажанай аймпотребсоюзайхид 22400 килограмм эрхим сортын алирһа бэлэдхэжэ, даабаряа сентябриин 1-дэ үлүүлэн дүүргээд, Бурмонкоопсоюзай шангуудта хүртөө. Аймпотребсоюзай түрүүлэгшэ нүхэр Колмаков, бэлэдхэлэй конторын директор нүхэр Шелковников мүнгэн шаи абаба. Эрхим бэлэдхэлшэдтээ 1500 түхэригэй мүнгэн шан барюулхыень тус аймпотребсоюзда зүбшөөгдөө. Тэрэшэлэн Хэжэнгын, Яруунын аймагуудай потребсоюзууд үрэ жэмэс ехээр бэлэдхэжэ байна.

Гэхэ зуура, зарим аймпотребсоюзууд (Курумкан, Бичура, Зэдэ ба бусад) олон янзын үрэ (нэрһэн, алирһан, мойһон, долоогоно, үхэр нюдэн, шасаргана, улаагана, гүлзээргэнэ гэхэ мэтэ) жэмэсүүдые түсэбэй ёһоор бэлэдхэжэ, столовонуудаа хангаха, магазинуудаар дамжуулан худалдаха ёһотой болобошье, хүнэй өөрөө асархые хүлеэгээд, һанаа амархан һууһаар үнэтэ сагаа үнгэргэнэ. Эдеэ хоолой талаар хүн зоной эрилтые хангахын тулада түбхын түрүүн элдэб янзын продукт элбэгээр бэлэдхэхэ, тэдэнээ аятайханаар минарлан буйлуулжа, амтатай аад, химда хоол болгохо хэрэгтэй бшуу. Тус асуудалаар Парти, Правительствын табидаг эрилтын гол удхань иимэ ха юм.

Үрэ жэмэс, газарай эдеэ бэлэдхэхэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Энэ талаар түрүүлжэ ябаһан Баргажанай аймпотребсоюзайхидһаа жэшээ абыт!

Олоной туһада оролдохо, зоной тулада зорихоһоо шухала, нангин юумэ байхагүй гэжэ Коммунистическэ партимнай заадаг. Улад зоной байдалые улам һайжаруулха гээшэ коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлэй нэгэ тон шухала талань болоно. Тиимэһээ, энэ ехэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсахын тула хамаг бүхы хаба шадалаа гарган хабаадаха ёһотойбди.

Нютагуудтахи партийна, советскэ органууд дээрэ дурсагдаһан хүдэлмэриин ямараар дүүргэгдэжэ байһые шалгаха, зүбшэн хэлсэхэ ба тусхайта эмхи зургаануудтань тодорхой туһаламжа үзүүлхэ зэргэтэй. Профсоюзай, комсомолой организацинууд үрэ жэмэс, газарай эдеэ (хартаабха, капуста, помидор, морковь, свёкло, үгэрсэ, һонгино) элбэг ехээр бэлэдхэхэ хэрэгтэ туһалхын тула воскреснигүүдые эмхидхэжэ шадаха байна.

Үрэ, жэмэс үни эдеэшээд, газарай эдеэн хүсэд болбосороод, түүжэ ба хуряажа абаха эзэдээ, бэлэдхэхэ эмхи зургаануудаа хүлеэжэ байнал! Унаһан малгайгаа абангүй, оролдолго хэшээл гарган хүдэлмэрилхэ хаһа орожо ерэнхэй. Эдэ продуктнуудые хэхэ амаһартануудаа, хадагалха байрануудаа түгэс бэлэн болгохо шухала.

Шэнэ ургасын үрэ жэмэс, газарай эдеэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр бэлэдхэн, бардамаар хүрэхэ нөөсэтэй боложо, Агууехэ Октябриин 40 жэлэй алдарта ойе һайн бэлэгтэйгээр угтаха гээшэ худалдаа наймаанай, эдеэ хоолой хэрэг эрхилдэг организацинуудай нэрэ хүндын хэрэг, арюун уялга мүн!

СССР-эй Оборонын Министрын ПРИКАЗ

1957 оной сентябриин 9. *№ 180.* *Москва город.*

Уялгата албаяа дүүргэһэн сэрэгшэдые СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдһээ табиха, сэрэгэй бодото албанда ээлжээтэ таталга хэхэ тухай

Бүгэдэниитын уялгата сэрэгэй албан тухай Хуулиин үндэһөөр захирхамни:

1. Хууляар тогтоогдоһон сэрэгэй бодото албанай болзорые дүүргэһэн солдадуудые, матросуудые, сержантнуудые болон старшинануудые Советскэ Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилэ сахигшадай болон дотоодын сэрэгүүдэй зэргэнүүдһээ гэртэнь табиха.

2. Тус захиралтын нэгэдэхи пунктын үндэһөөр табигдаһан сэрэгшэдэй орондо 1938 ондо түрэһэн, албанһаа сүлөөлэгдэхэ тусхай табилгагүй гү, али болзорынь хойшолуулагдаагүй хүбүүдые, тэрэшэлэн албан… татагдаха сагайнь хойшолуулагдаһан болзорой дүүрэһэн, тэдэнтэй… һаһатаһан сэрэгэй бодото албанда ябажа байһан хүбүүдые сэрэ… бодото алба хэхэеэ Советскэ Армида, Далайн-Сэрэгэй Флотдо, … сахигшадай болон дотоодын сэрэгтэ татаха.

3. Энэ захиралтые бүхы ротонуудта, батарейнуудта, эскадрилье… болон корабльнуудта соносхохо.

СССР-эй Оборонын Министр
Советскэ Союзай Маршал Г. ЖУКОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Хизаарнуудта, областьнуудта, районуудта, тэрэшэлэн городуудта, бусад һуурин газарнуудта, предприятинуудта, колхозуудта, эмхи зургаануудта, организацинуудта гүрэнэй, мүн ниитын ажал-ябуулагшадай нэрые олгохо хэрэгые гуримшуулха тухай

Захиргаанай центрнүүдтэ, предприятинуудта, колхозуудта, эмхи зургаануудта, һургуулинуудта советскэ гүрэнэй болон ниитын ажал-ябуулагшадай нэрые олгохо хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд гаргагдаһан, Ленинэй заабари заншал хазагайруулагдаһан байна гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум тэмдэглэнэ.

Даруу түбшэн зантай байгты гэжэ советскэ хүнүүдые Агууехэ Ленин һургадаг, тиигээд өөрөө айхабтар даруу, тон простой байһан, нэрээ ехээр суурхуулха огто дурагүй байһан юм. «Минии нэрые ходо дурдан хашхаралдахадань, дуранаймни ехээр гутадагые таанад мэдэнэ гээшэ гүт»,—гэжэ тэрэ хэлэдэг һэн. В. И. Ленинэй мэндэ байхада, тэрэнэй нэрэнь нэгэшье областьдо, нэгэшье райондо гү, али городто олгогдоогүй юм.

Ленинэй наһа бараһанай һүүлээр лэ, 1924 ондо, өөрынгөө вождь болон багшада совет арадай айхабтар ехэ дуратай байһанай тэмдэг болгон, мүн тэрэнэй дурасхаалые мүнхэлхын зорилгоор Ленинэй нэрэ анха түрүүшынхеэ Ленинград болон Ульяновск городуудта олгогдоһон байна.

Тэрээнһээ хойшонхи жэлнүүдтэ онсо тусгаар ушарнуудта ажалшадай гүйлтаар зарим городуудта, районуудта, тосхонуудта, предприятинуудта, колхозуудта, эмхи зургаануудта мэдээжэ болоһон гүрэнэй, мүн олониитын-политическэ зарим ажал-ябуулагшадай нэрэ наһа бараһан хойнонь лэ олгогдодог байгаа. Энээгээрээ арад зомнай тэдэ хүнүүдэй элитэ ехэ габьяатай байһаниие тэмдэглэдэг, мүн Коммунистическэ партидаа ажалшадай этигэдэг байһые харуулдаг һэн.

Гэбэшье, ганса нэгэн хүндэ шүтэн һүгэдэдэг болоһон үедэ гүрэнэй болон ниитын ажал-ябуулагшадай нэрэнүүдынь тэдэнэй мэндэ байхаһаань эхилээд олон районуудта, городуудта, тосхонуудта, предприятинуудта, колхозуудта, һургуулинуудта олгогдодог болоһон байна. Тиимэ дээрэһээнь зарим нэгэн хүнүүд ямаршье үндэһэгүйгөөр үлүүсэ ехээр суурхуулагдажа, олон зонһоо бүридэһэн хүтэлбэрилэгшэ, олониитын эмхидхэгшэ болохо партиин үүргэ доошолуулагдадаг, партийна ёһоной даруу түбшэн зантай байхаар, хүдэлмэрилэгшэдые зүбөөр хүмүүжүүлгэдэ һаад ушаруулагдадаг байба.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые усадхаха зорилгоор, мүн хизаарнуудта, областьнуудта, районуудта, тэрэшэлэн городуудта болон бусад һуурин газарнуудта, предприятинуудта, колхозуудта, эмхи зургаануудта болон организацинуудта гүрэнэй, ниитын ажал-ябуулагшадай нэрые олгохо хэрэгые эмхи гуримтай болгохо зорилгоор СССР-эй Верховно Соведэй Президиум **иигэжэ тогтооно**:

1. Хизаарнуудта, областьнуудта, районуудта, тэрэшэлэн городуудта болон бусад һуурин газарнуудта, предприятинуудта, түмэр замай станцинуудта, колхозуудта, эмхи зургаануудта, һургуулинуудта болон организацинуудта гүрэнэй, олониитын-политическэ ажал-ябуулагшадай, наука болон культурын ажал-ябуулагшадай амиды мэндэ байгаа сагтань, тэдэнэй нэрэнүүдые саашадаа олгохоо болихо шухала гэжэ тоолохо.

2. Илангаяа элитэ болоһон гүрэнэй, олониитын-политическэ ажал-ябуулагшадай, Эхэ ороноо хамгаалагшадай, ажалай геройнуудай, наука болон культурын ажал-ябуулагшадай нэрыень энэ Указай нэгэдэхи статьягай үндэһөөр, имагтал наһа бараһан хойнонь, тиихэдэ гансал онсо тусгаар ушарнуудта ажалшадай, тэрэшэлэн советскэ болон ниитын организацинуудай зууршалгаар иимэ гуримаар саашадаа олгохо гэжэ тогтоохо:

а) Союзна республиканuудай Верховно Соведэй Президиумүүд хизаарнуудта, областьнуудта, районуудта, тэрэшэлэн городуудта болон бусад һуурин газарнуудта нэрэнүүдые олгоно;

б) СССР-эй Министрнүүдэй Совет гүрэнэй предприятинуудта, түмэр замай станцинуудта, эмхи зургаануудта болон Бүхэсоюзна мэдэлтэй бусад организаци болон объектнүүдтэ нэрэнүүдые олгоно;

в) Союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд гүрэнэй предприятинуудта, эмхи зургаануудта болон союзно-республиканска, республиканска, мүн нютагай мэдэлтэй объект болон организацинуудта нэрэнүүдые олгоно;

г) Ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Соведүүдэй гүйсэдкомууд, АССР-нүүдэй Министрнүүдэй Соведүүд, областьнуудта хубаарилагдадаггүй республиканuудта,—союзна республиканuудай Министрнүүдэй Соведүүд колхозуудта, предприятинуудта болон олзоборилгын кооперациин артельнүүдтэ ба бусад кооперативна организацинуудта эдэ организацинуудай гэшүүдэй ниитэ суглаанай зууршалгаар нэрэнүүдые олгоно.

3. Мүнөө мэндэ байһан гүрэнэй, мүн ниитын ажал-ябуулагшадай нэрээр нэрлэгдэһэн областьнуудые, районуудые, городуудые, тосхонуудые, сэлеэнгүүдые, предприятинуудые, колхозуудые, эмхи зургаануудые болон организацинуудые ондоогоор нэрлэхэ гэжэ тоолохо. Тэдэнэй нэрэнүүдыень һэлгүүлхэдээ энэ Указай хоёрдохи статьятай тааралдуулан тус бүридэнь шиидхэхэ.

4. Энэ асуудалаар урдань абтаһан, тус Указда хабсаргагдаһан хуулита актнууд бодото хүсэеэ гээбэ гэжэ тоолохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь. М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1957 оной сентябриин 11.

1957 оной сентябриин 11-дэ абтаһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай хабсаргалта

Хүсэеэ гээһэн хуулита актнуудай НЭРЭНҮҮД

«Почтово-телеграфна эмхи зургаануудтай һуурин газарнуудай нэрые һэлгүүлхэ ябадалые хорихо тухай» 1923 оной декабриин 28-да абтаһан СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй тогтоол. (ЦИК-эй, СНК-гэй болон СССР-эй СТО-гэй Вестник, 1923 он, № 12, 328 ст.).

«ССР Союзай Центральна Гүйсэдхэхэ Комитедэй Президиумэй зүбшөөлгүйгөөр В. И. Ульянов-Ленинэй нэрээр нэрлэхэ ябадалые хорихо тухай (1924 оной февралиин 5-да абтаһан СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй тогтоол). ЦИК-эй, СНК-гэй болон СССР-эй СТО-гэй Вестник, 1924 он, № 2, 31 ст.):

«Түмэр замай станцинуудые эмхи гуримтайгаар нэрлэхэ тухай» 1930 оной мартын 6-да абтаһан СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй тогтоол. (1930 оной мартын 6-да болоһон СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй заседаниин № 30 Протокол, 24 п.).

«Москвагай областиин адли нэрэтэй һуурин газарнуудые ондо ондоо нэрэтэй болгохо тухай» 1930 оной декабриин 10-да абтаһан СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй тогтоолой 4-дэхи статья. (СЗ СССР, 1931 он, № 1. 7 ст.)

(Городуудта, түмэр замай станцинуудта, районуудта, селеэнгүүдтэ, предприятинуудта болон бусад эмхинүүдтэ зарим хүдэлмэрилэгшэдэй нэрые олгохо гурим тухай 1931 оной ноябриин 3-да абтаһан СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй тогтоол. (1931 оной ноябриин 3-да болоһон СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй заседаниин № 21 протокол, II п.).

«Городуудта, түмэр замай станцинуудта, районуудта, селеэнгүүдтэ, предприятинуудта болон бусад эмхинүүдтэ зарим хүдэлмэрилэгшэдэй нэрые олгохо гурим тухай» 1932 оной апрелиин 27-до абтаһан СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй тогтоол. (1932 оной апрелиин 27-до болоһон СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй заседаниин № 36 протокол, 17 п.).

«Предприятинуудта, һургуулинуудта, больницануудта, колхозуудта болон республикада мэдэлтэй совхозуудта зарим хүдэлмэрилэгшэдэй нэрэ олгохо тушаа тэрэ оной апрелиин 27-до абтаһан ССР Союзай ЦИК-эй Президиумэй тогтоолые хаража үзэхэ тухай УзССР-эй ЦИК-эй зууршалга» гэһэн 1932 оной июниин 17-до абтаһан СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй тогтоол. (1932 оной июниин 17-до болоһон СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй заседаниин № 40 протокол. 5 п.).

«СССР-эй һуурин газарнуудые шэнээр нэрлэхэ тухай зууршалганuудые хаража үзэхэ гурим тухай, тэрэшэлэн эмхи зургаануудта, организацинуудта болон предприятинуудта зарим хүдэлмэрилэгшэдэй нэрые олгохо тушаа асуудалаар союзна республиканuудай ЦИК-үүдтэ эльгээгдэхэ циркулярна бэшэгэй проект» гэһэн 1935 оной майн 28-да абтаһан СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй тогтоол, (1935 оной майн 28-да болоһон СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй заседаниин № 9 протокол, 33 п.).

«Городуудта, районно центрнүүдтэ болон һууринуудта, мүн түмэр замай станцинуудта нэрэ үгэхөө болихо тухай» 1936 оной майн 27-до абтаһан СССР-эй ЦИК-эй Президиумэй тогтоол. (СЗ СССР, 1936 он, № 31, 275 ст.).

«Сэрэгэй-парашютна училищиие Киргизскэ ССР-эй Верховно Соведэй нэрэмжэтэ болгохо тухай» Киргизскэ ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ тухай» гэһэн 1947 оной майн 13-да абтаһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тогтоолой хоёрдохи статья. (1947 оной майн 13-да болоһон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседаниин № 12 протокол, 68 п.).

Үгэдөө хүрэнэ гү?

Иимэ асуудалтай гаршаг ехэ хёрхоор ажаглагдаха, механизаторнуудай анхарал хандуулжа, тэдэнэрэй ажалай зориг хүсые улам бадаруулха, мүрысөөнэй дүн бололсохо ёһотой. Энэ хүдэлөөн мүнөө улам эршэдэжэ, оншодоо орожо байна бшуу.

Пётр Вершинин республикын механизаторнуудай дунда наһаараашье, ажалаараашье эгээн залуунь байха зэргэтэй. Энэ нүхэр машинын жолооё түрүүшынгээ жэлдэ бариһан хүн. Залуу хүнэй зали ехэ: хүдэлмэриин 15 удэр соо лафетнэ жаткаар 700 гектар талмайн таряа хадахаб гэһэн уялгатайгаар мүрысөөнэй үүсхэлшэ боложо, республикын лафетщигүүдтэ хандаһан юм. Нүхэр Вершинин өөрынгөө хүсэндэ этигэн найдажа, арга боломжоёо һайса хаража үзэһэн байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгые Үшөөтэйн МТС-эй согсолходо, Вершинин түрүү һууряа алдаагүй, найдабаритайгаар ажаллажа байба.

Партиин XX съездын нэрэмжэтэ колхозой (Зэдын аймаг) поли дээрэ ажаллажа байһан лафетнэ жаткын машинист Пётр Афанасьевич Вершинин, тэрэнэй тракторист Владимир Макеевич Шарин гэгшэд хүдэлмэриин 7 үдэр соо (сентябриин 4-нэй дүнгөөр) 295 гектар таряа хадаба.

—Хайшан гэхэдээ иимэ үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана гээшэбта?— гэхэдэ:

— Жатка шэнэ, «торьмыень хүндэнгүй» шадал соонь ябуулхада, юушье хэжэ болохо! Зүгөөр, хуратай бороотойдо ехэ һаатабари болоно. Хэды тиимэшье һаань, хүдэлмэриингөө үдэрые дүүрэнээр хэрэглэхэ гэжэ оролдодог байнабди. Түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлөөшьегүй һаа, хүдэлмэридөө эртэ гарадаг, орой ородог, үдын хоол поли дээрэ абаашуулдагбди, —гэжэ нүхэр Вершинин хөөрэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу машинист Петр Вершинин.

Н. Цыбенов, манай корр.

500 тонно силос дарагдаба

Курумкан һууринай хүдэлмэришэд, албахаагшад болон һурагшадай хүсөөр августын һүүлэй арбан хоногто 500 тонно силос дарагдаһан байна. Тэрэнэй 279 тоннонь шэмэтэ кукурузаар хэгдээ юм.

Малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ, силос даралгада Курумканай дунда һургуулиин багшанар нүхэд Р. Сундоронов, В. Гатапова, интернат-һургуулиин һурагшад В. Дунхунаев, Г. Турлакова, Э. Очиров болон бусад эрхимээр ажаллана.

Интернат-һургуулиин һурагшад энэ зун үбһэ хуряалгын бригада эмхидхээ һэн. Тус бригада Курумканай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо ажаллажа, 350 центнер үбһэ бэлэдхээ, 75 тонно силос хэрһэн ноогоор даража үгөө. Мүнөө тэрэ бригадынхид Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо кукурузаар силос даралсажа байнхай.

Д. Доржиев.

Хэжэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо дүршэлтэй комбайнер Павел Семёнович Гладких энэ жэлдэ лафетнэ жаткаар 200 гектар, комбайнаар сэхэ 300 гектар таряа хадаха уялга абаад ажаллажа байнхай. Нүхэр Гладких халаандаа 25 гектар амжарлан хадана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: комбайнер Павел Семенович Гладких лафетнэ жаткаар таряа хадажа ябана.

Д. Чимитовэй фото.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Ленинэй болон Ажалай Улаан Тугай орденто Москвагай электролампова заводой байгуулагдаһаар табин жэлэй гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум заводой хэдэн хүдэлмэрилэгшэдые орден, медальнуудаар шагнаа. Хамта дээрээ 297 хүн шагнагдаа.

Ажал хүдэлмэридөө элитэ ехэ амжалта туйлажа, шэнэ электровакуумна техникэ нэбтэрүүлэн завод дээрэ ашаглаха талаар ехэ оролдолго гаргаһанайнь түлөө хүдэлмэришэн А. М. Малинкинда, цехын мастер Е. П. Поддубнягта болон конструктор В. Ф. Соустинда Социалистическэ Ажалай Геройн нэрэзэргэ олгогдоо.

—o—

РСФСР доторхи КПСС-эй горкомой секретарьнууд болон горгүйсэдкомой түрүүлэгшэнэрэй зүблөөн

Сентябриин 10-да, Кремль соо, Российска Федерациин горкомой секретарьнуудай болон горгүйсэдкомой түрүүлэгшэнэрэй зүблөөн нээгдээ. РСФСР доторхи 225 городой түлөөлэгшэд тус зүблөөндэ хабаадана. Зүблөөнэй хүдэлмэридэ нүхэд Н. И. Беляев, А. И. Микоян, М. А. Суслов, П. Н. Поспелов, А. Н. Косыгин, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ М. П. Тарасов, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ М. А. Яснов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе, федераци соохи министрнүүдэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсаа. КПСС-эй ЦК-гэй секретарь нүхэр Н. И. Беляев зүблөө нээбэ.

Үсэгэлдэр зүблөөн дээрэ городуудаар гэр байра барилгын ябаса болон барилгын хүдэлмэриин жэлэй түсэбэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тушаа хэлсэгдээ. Удаань, ниитын эдеэ хоолой зургаануудай хүдэлмэри һайжаруулха тушаа баһал дэлгэрэнгыгээр хэлсэгдээ. Зүблөөн үргэлжэлһөөр.

(ТАСС).

—o—

Олон хүүгэдые түрэһэн эхэнэрнүүдтэ „Эхэ-Герой" гэһэн хүндэтэ нэрээргэ олгохо тухай

1957 оной сентябриин 9-дэ абтаһан СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар арба гү, али арбанһаа дээшэ хүүгэдые түрэһэн, Бурят-Монголой АССР-эй иимэ эхэнүүдтэ «Эхэ-Герой» гэһэн хүндэтэ нэрээргэ олгогдоод, «Эхэ-Герой» гэһэн орден, мүн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамотанууд барюулагдаа:

1. **Мельникова** Мария Никитична —гэрэй эзэн эхэнэр, Баунтын аймагай Бусани тосхон.

2. **Тарасова** Анна Николаевна—гэрэй эзэн эхэнэр, Кабанскын аймагай Нюки тосхон.

3. **Чин-Вин** Анна Михайловна—гэрэй эзэн эхэнэр, Яруунын аймагай Исинга тосхон.

(ТАСС).

КПСС-эй обкомдо, БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Һү ехээр һаахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ энэ жэлэй август һара соо түрүүлһэн аймагууд, МТС-үүд, колхозууд болон совхозуудта дамжуулгын Улаан туг барюулха тухай

Һү ехээр һаахын түлөө аймагууд, МТС-үүд, колхозууд болон совхозуудта дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй 1957 оной август һарын дүнгүүдые хаража үзөөд, КПСС-эй обком болон БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет түрүүшүүлдэ дамжуулгын Улаан туг барюулха тухай тогтоол абаа.

Энэ һара соо һү һаалгаар һайн амжалта туйлаһан доро дурсагдагша аймагуудта, МТС-үүдтэ, колхозуудта, совхозуудта дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха болобо.

НЭГЭДЭХИ ЗОНООР:

Прибайкальска аймагта (КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Перевалов, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Хорун). Тус аймаг һү һаалгаар абаһан уялгаяа 74,5 процент дүүргэжэ, август һарада үнеэн бүриһөө 213 килограмм һү һаагаа. Мүн гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые 211,8 процент дүүргэө.

Кяхтын, Кабанскын аймагууд һү һаалгаар август һарада һайн амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

Кударын аймагай **Ехэ-Кударын МТС-тэ** (директорынь нүхэр Дмитриев, КПСС-эй айкомой МТС-эй зонодохи секретарь нүхэр Мансуровский, главна зоотехнигынь нүхэр Малыров) түрүүн абаһан Улаан тугынь дахин үлөөгдөө. Энэ МТС-эй харьяата колхозууд һү һааха жэлэйнгээ түсэбые 95 процент дүүргэжэ, август һарада үнеэн бүриһөө 194 килограмм һү һаагаа. Гүрэндөө һү худалдаха, тушааха түсэбөө 200,5 процент дүүргээ.

Итанцын, Темлюйскэ, Гашейн МТС-үүд һү һаалгаар август һарада һайн амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

Прибайкальска аймагай **Хрущёвой нэрэмжэтэ колхоздо** (түрүүлэгшэнь нүхэр Маньков, парторганизациинь секретарь нүхэр Щербаков, колхозойнь зоотехник нүхэр Минеев) энээнэй урда тээ абаһан дамжуулгын Улаан тугынь дахин үлөөгдөө. Энэ колхоз һү һаалгаар жэлэйнгээ түсэбые 88 процент дүүргэөд, 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1677 килограмм, тэрэ тоодо августда үнеэн бүриһөө 242 килограмм һү һаагаа. Тиигэжэ эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ 92 центнер һү абажа, гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө 269 процент дүүргээ.

Кударын аймагай «Путь к коммунизму», Прибайкальска аймагай «Путь к коммунизму», Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозууд, Кяхтын аймагай Сталинай, Тарбагатайн аймагай, Саянтын сельсоведэй Калининай нэрэмжэтэ колхозууд һү һаалгые дээшэлүүлхын түлөө һайнаар хүдэлмэрилөө гэжэ тэмдэглэгдээ.

ХОЁРДОХИ ЗОНООР:

Зэдын аймагта (КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Барьядаев, аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Борисов). Тус аймаг һү һаалгаар абаһан уялгаяа 70,4 процент дүүргэжэ, август һарада үнеэн бүриһөө 169 килограмм һү һаагаад, гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые 112 процент дүүргэбэ. Август һарада үнеэн бүриһөө һү һаалгые ехээр доошолуулһан Курумканай аймагһаа дамжуулгын Улаан туг абтаад, энэ аймагта үгтэбэ.

Зэдын аймагай **Үшөөтэйн МТС-тэ** (директорынь нүхэр Ильков, КПСС-эй айкомой МТС-эй зонодохи секретарь нүхэр Будажапов, главна зоотехнигынь нүхэр Фирсов) урдань абаһан Улаан тугынь үлөөгдэбэ. Тус МТС-эй харьяата колхозууд һү һаалгаар жэлэйнгээ түсэбые 73 процент дүүргэжэ, август һарада үнеэн бүриһөө 180 килограмм һү һаагаад, һү гүрэндэ тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые 153 процент дүүргэһэн байна.

Заиграйн аймагай **«Красный опытник» колхоздо** (түрүүлэгшэнь нүхэр Казазаев, парторганизациинь секретарь нүхэр Аксёнов) урдань абаһан Улаан тугынь үлөөгдэбэ. Энэ колхоз һү һаалгаар жэлэйнгээ түсэбые 119,6 процент дүүргэжэ, 8 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1622 килограмм, тэрэ тоодо август һарада 264 килограмм һү һаагаад, гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые 198 процент дүүргэбэ.

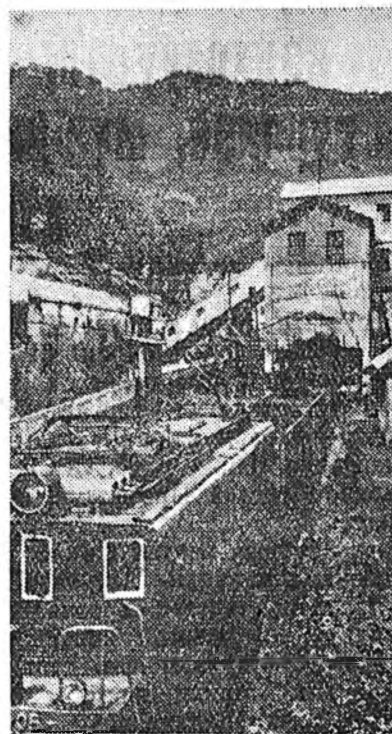
Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ, Хориин аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ, Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозууд һү һаалгаар һайн үрэ дүн туйлаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

СОВХОЗУУДААР:

Бичурын совхоздо (директорынь нүхэр Юмсунов, парторганизациинь секретарь нүхэр Цыбиков, главна зоотехнигынь нүхэр Сахарова) түрүүн абаһан Улаан тугынь үлөөгдөө. Тус совхоз һү һаалгаар жэлэйнгээ түсэбые 103,4 процент дүүргэжэ, август һарада үнеэн бүриһөө 267 килограмм һү һаагаад, гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэйнгээ түсэбые 152,8 процент дүүргээ.

Кяхтын совхоз һү һаалгаар баһал амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглэгдээ.

Түрэл орон доторнай

Грузинска ССР. «Ткибулуголь» трестын Сталинай нэрэмжэтэ нүүрһэнэй шахта.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сталинай нэрэмжэтэ шахтада вагонуудта нүүрһэн ашагдажа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Театр-драматург

К. С. Станиславскиин нэрэмжэтэ Москвагай драматическа театр Уралай драматург В. Пистоленкын «О личном» гэһэн зүжэгөөр сезоноо нээгээ. Зунай гастрольдо театр Уралай городоор ябахадаа энэ зүжэгые ехэ амжалтатайгаар табиһан байна. Театрын коллектив драматург В. Пистоленкотой творческо шанга хани барисаатай юм.

Пистоленкын «Любовь Ани Березко» гэжэ зүжэгые Станиславскиин нэрэмжэтэ театр өөрынгөө сценэ дээрэ хоёр зуудахяа һаяар табихаяа байна, тэрэнһээ гадна энэ зүжэг Рязаньда, Пензэдэ, Чкаловта, Челябинскда, Киевтэ, Минскдэ табиһан байха юм.

Мүнөө режиссернууд М. Яншин, П. Резников ба Станиславскиин нэрэмжэтэ театрын бүлэг артистнууд В. Пистоленкын «На рассвете» гэжэ зүжэгые бэлдэжэ байна. Энэнь Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зүжэг юм.

Шэнэ больница, нарайлалгын гэр, санатори олоор баригдаа

Больница ба амбулаторинууд Москва хотодомнай олоор баригдана. Мүнөө эмнэлгын байрануудые барихадаа больница поликиникэ хоёрые сугтань байхаар баридаг болоо. Измайловта тиимэ шэнэ больница барижа дүүргээд, ашаглалгада үгтөө. Энтуазистнуудай шоссе дээрэ томо больница барижа дүүрүүтэй байна.

Мүн Москвагай бусад районуудаар иимэ больницанууд олоор баригдана.

(ТАСС).

Бородинска талмай

Бородинска талмай — бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоһон ород арадай памятник. Энэ суута талмай дээрэ түүхэ соо хоёр дахин хатуу ехэ байлдаан болоо бэлэй. Эгээл эндэ 1812 ондо ородой эрэлхэг солдадууд фельдмаршал М. И. Кутузовай командовани доро Наполеоной «илагдашагүй» сэрэгые бута сохиһон юм. 1941 ондо советскэ сэрэгшэд хадаа фашистска булимтарагшадые хайра гамгүйгөөр бута сохёо һэн.

Бородинодо түүхэтэ байлдаанай болоһоор сентябриин 7-до 145 жэл гүйсэбэ. 15 хоног соо болоһон энэ байлдаанда Франциин сэрэгэй 58 мянган хүниинь шархатаһан ба алуулһан байна. Тиихэдэ ородууд 40 мянган солдат, офицернүүдээ алдаа һэн. Энэ байлдаанай болоһонһоо хойшо 145 жэлэй үнгэрбэшье, ородой сэрэг тиихэдэ эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн байгаа гэжэ мүнөөшье мэдэхээр. Табан булантайгаар бариһан бэхижүүлгэ, газар малтан обоолоод хэһэн бэхижүүлгэ болон бэшэшье ехэ бүхөөр баригдаһан сэрэгэй түхеэрэлгэнүүд мүнөөшье болотор эндэ байһаар. 1812 ондо Эсэгэ оронойнгоо түлөө ами бэеэ хайрлангүй тулалдаһан сэрэгэй начальнигуудта, полкнууд болон дивизинүүдтэ памятнигууд эндэ бодхоогдонхой юм. «1812 оной августын 26-да Бородино тосхоной дэргэдэ болоһон тулалдаанда фельдмаршал Михаил Илларионович Голенищев-Кутузов эндэһээ сэрэгүүдээ хүтэлбэрилһэн юм» гэһэн үгэнүүд гранит шулуун дээрэ бэшэгдэнхэй.

Эхэ оронойнгоо түлөө ами бэеэ хайрлангүй үгэһэн үбгэ эсэгэнэрэйнгээ баатаршалгые советскэ арад арюун һайханаар һанаа сэдьхэлдээ хадагалан ябадаг. Һүүлэй жэлнүүдтэ бүхы газарынь болбосон түхэлтэй болгожо, памятнигуудыень һэргээн бодхоохо талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

1812 оной Бородинска байлдаанда хабаадаһан ородой полкнуудай, дивизинүүдэй тугуудай, Франциин, мүн ородой сэрэгэй тэрэ үеын буунуудай, пушкануудай табяатай байдаг музейдэ орохоёо, тэндэхи памятнигуудые харахаяа хэдэн арбаад мянган советскэ хүнүүд, мүн гадаадын делегацинууд жэл бүри иишэ ерэдэг. Мүнөө Бородинска музейн материалые шэнээр, тусхай гуримтайгаар табилга эмхидхэгдээ. Ородой болон хари гүрэнэй уран зураашадай зохёолнууд, Кутузовай өөрынь хубсаһа хунар, Наполеоной походно орон гэхэ мэтэ юумэнүүд түрүүшынхеэ табигдаба.

1941 ондо энэ талмай дээрэ хоёрдохёо ехэ байлдаан болоо бэлэй. Дайсанай шанга добтолгодонь генерал Полосухинай дивизи эндэ хатуу харюу үгэһэн юм. Ородой алдарта генерал Раевскиин батарейн захадахана советскэ сэрэгшэдэй сэрэгэй бэхижүүлгэ мүнөө болотор үлэнхэй юм.

Хэдэн олон советскэ сэрэгшэд Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда энэ талмай дээрэ ами бэеэ алдаһан байна. М. И. Кутузовай командна пунктын байһан газарта советскэ сэрэгшэдэй дурасхаалда гранитна памятнигууд бодхоогдоо. Энэ алдарта талмайе хэдэн олон үеын зоной һанажа ябахынь тула советскэ зонууд ехэ оролдолго гаргана.

(ТАСС).

Бүгэдэарадай һайндэртэ—хоёр жэлэй нормо

Мүлилгэ үнгэлэлгын станогуудые бүтээдэг Москвагай заводой механо-сборочно цехын шалгалтын столдо урда урдынхида орходоо үлэмжэ олон детальнууд эрхим һайн сэгнэлтэдэ хүртэдэг болоо. Эдэ бүгэдэ уралан харуулдагша Павел Алексеевэй хэжэ гаргаһан продукци гээшэ. Тэрэ хадаа энэ жэлдэ хоридохи һарынгаа нормо дүүргэжэ байна.

Агууехэ Октябриин 40 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдаһан түрүүшүүлэй мүрысөөнэй доскада түрүү харуулдагшын нэрэнь бэшэгдэнхэй. Павел Алексеев түүхэтэ һайндэрые хоёр жэлэй нормо дүүргэжэ угтахаб гэһэн уялга абаба.

(ТАСС).

Челябинска область. Потанино тосхондохи түрүүшын хирпиисын заводой хүдэлмэришэдэй Културын шэнэ байшан. **ТАСС-эй фотохронико.**

Абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэебди

А. ХАХАЛОВ,
КПСС-эй обкомой секретарь

I

Үнгэрэгшэ хабартаа КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэришэдтэ хандаһан Хандалгын харюуда, манай республикын колхозууд, совхозууд, МТС-үүд хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр абадаг болохо тухай социалистическэ уялгануудые абаһан байна. Тэдэ уялганууд түрүүн аймагуудтаа абтаад, һүүлдэ КПСС-эй обкомой мартда болоһон пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, республикын уялга баталагдаһан байгаа.

Үнгэрэгшэ 8 һара соо республикымнай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд партийна организацинуудай хүтэлбэреэр абаһан уялгаяа дүүргэхын тулада үсэд шангаар ажаллаа, тиигэжэ зарим тэды амжалта туйлагдаа.

Хабарай тарилга амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ, сагай уларилай муушье байгаа һаань, хэдэ хэдэн аймагуудта яһала һайн ургаса ургуулагдаа. Пар саг болзортоо, нёдондо жэлэйхидэ орходоо һураггүй ехээр хахалагдаба.

Малай ашаг шэмэ эли бодо дээшэлээ. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо энэ жэлэй 8 һара соо 16,3 мянган тонно ехэ һүн һаагдаа, 1867 тонно мяхан, тэрэ тоодо 344 тонно гахайн мяхан, 446 тонно нооһон, миллион гаран үндэгэн ехээр абтаба.

Ашаг шэмыень дээшэлүүлһэнэй, мүн тоо толгойень олошоруулһанай ашаар малһаа ашаг шэмэ ехээр абтадаг болоо. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо **колхозуудта үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 318 килограмм, совхозуудта—320 килограмм ехэ һүн һаагдаа.** Нёдондоноойхиһоо **хонин бүриһөө 410 грамм ехэ нооһон** хайшалагдаа. Тэрэшэлэн колхоз, совхозуудта бүхы түрэлэй малай тоо толгой олошорбо.

Энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1200 килограмм һү һааха тухай уялгамнай дүүргэгдэхэһээ гадна,—ноoһoop дүүрэһэндэл адляар,—үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэжэ мүнөө найдамтайгаар хэлэжэ болохо байна. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо һү һаалга бүхыдөө 38,8 процентээр, ноoһo хайшалалга 26,3 процентээр дээшэлээ.

Прибайкальска аймаг һү һаалгаар түрүүлжэ ябана. Үнгэрэгшэ найман һара соо эндэ үнеэн бүриһөө 1356 килограмм һүн һаагдаа. Мүнөө жэлдэ аймагай колхозууд үнеэн бүриһөө 2 мянган килограмм һү лаб һааха. Эдэ һаранууд соо үнеэн бүриһөө 1207 килограмм һү һаажа, жэлэйнгээ түсэбые 80,4 процент дүүргэһэн Тарбагатайн аймаг баһа түрүү зэргэдэ ябана. Мүн Сэлэнгын, Кяхтын аймагай колхозууд энэ тухайгаар һү һаажа байнхай. Тэдэнэй һүүлээр Бичурын, Зэдын, Кабанскын, Иволгын, Кударын, Яруунын, Заиграйн, Байкало-Кударын аймагууд ябажа байдаг. Эдэ аймагуудта үнеэн бүриһөө дунда зэргээр мянга гаран литр һүн һаагдаа. Тэндэхи колхозууд мүнөө жэлдэ үнеэн бүриһөө 1600—1700 килограмм һү һааха арга боломжотой.

Зарим тэды амжалтануудай хажуугаар һү һаалгаараа ехээр гээгдэжэ ябаһан аймагууд тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Закаменай, Хэжэнгын, Торнин, Түнхэнэй, Баргажанай аймагууд плангаяа ехээр гээгдэнэ. Эдэ аймагууд жэлэй эхинһээ хойшо сентябриин нэгэн болотор үнеэн бүриһөө 600—830 килограмм һү һаагаа.

Хонин ажалай хүгжэлтын хахад жэлэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет Мухаршэбэрэй аймагай колхозуудай һайн хүдэлмэриие тэмдэглээ. Эндэ үбэлэй эхинһээ хойшо хонидой тоо толгой 34,2 процентээр олошороо, зуун эхэ хонин бүриһөө 88,7 хурьган абтаа, ноoһo хайшалалга бүхыдөө 40,4 процентээр дээшэлээ; мүн Кударын аймагай колхозууд зуун эхэ хонин бүриһөө 82,4 хурьга абажа, хонидойнгоо тооё 28 процентээр олошоруулба; бичурынхид зуун эхэ хонин бүриһөө 87,8 хурьга абажа, хонидойнгоо тооё 33 процентээр олошоруулаа.

Курумканай аймагай колхозууд энэ жэлдэ хонин бүриһөө 2,6 килограмм ноoһo хайшалха уялга абаһан аад, 2,99 килограмм хайшалба. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо аймаг 64,4 процент ехэ ноoһo гүрэндэ тушаагаа.

Мяха абалгаар бүхыдөө гээгдэжэ ябанабди. Энэ жэлэй найман һара соо оройдоол 7485 тонно мяхан абтаа. Тиигэжэ республикын колхозууд абаһан уялгаяа оройдоо 27,2 процент, совхозууд 24 процент дүүргээ. Мяха абалгые дээшэлүүлхэ талаар уялгаяа 16,6—23,7 процент дүүргэһэн Заиграйн, Түнхэнэй, Бичурын, Прибайкальска, Мухаршэбэрэй, Байкало-Кударын аймагуудта энэ шухала хүдэлмэри плангаяа муугаар ябуулагдана. Колхозуудта абтаһан бүхы мяханай 46,6 процентнь үхэрэй, 35,6 процентнь хониной мяхан аад, оройдоол 17,4 процентнь гахайн мяхан байгаа. Энэ жэлдэ гүрэндэ тушаагдаха 96 мянган гахайн оройдоол арбаад мянганиинь тушаагдаа.

Хэдэн аймагуудта гахай үсхэбэрилгэдэ буруугаар хандадаг байһаниие иимэ баримтанууд гэршэлнэ. Курумканай аймагай колхозууд оройдоо 220 центнер гахайн мяха гүрэндэ тушаагаа. Сэлэнгын, Хориин аймагуудай колхозууд гахайн мяха баһал багаар тушаана.

Гүрэндэ ноoһo тушааха, худалдаха жэлэй түсэб сентябриин 1-дэ 101,8 процент дүүргэгдэһэн байгаа. Түсэбһөө гадуур 205 тонно ноoһон тушаагдаа. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 100 тонноһоо бага бэшэ ноoһон гүрэндэ тушаагдаха юм. Тиихэлээрээ гүрэндэ ноoһo тушааха түсэб 112 процент тухай дүүргэгдэхэ байна. 21 аймагай 15-иинь гүрэндэ ноoһo тушааха, худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, 6 аймагууд—Баргажанай, Яруунын, Кабанскын, Прибайкальска, Түнхэнэй, Хориин—түсэбөө дүүргэнгүй, гүрэндэ 40-өөд тонно ноoһo дутуугаар үгөө. Ганса Хориин совхоз гүрэндэ 14 тонно ноoһo дутуу үгэбэ.

Гүрэндэ һү тушааха, худалдаха жэлэй түсэб республика дотор бүхыдөө августын 5-да 100,8 процент дүүргэгдээ һэн. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо сентябриин 1-дэ 16,8 мянган тонно гэхэ гү, али 56 процент ехэ һүн гүрэндэ тушаагдаа, худалдагдаа. Сэлэнгын, Хэжэнгын, Зэдын аймагууд гүрэндэ һү тушааха, худалдаха түсэбөө мүнөөшье болотор дүүргээдүй. Жэл дүүрэтэр **энэ жэлдэ түсэбһөө гадуур 25 мянган тонно һү тушааха гэһэн уялгаяа заатагүй дүүргэхын тулада** зохихо хэмжээ абаха хэрэгтэй.

Гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха түсэб сентябриин нэгэндэ оройдоол 37,6 процент дүүргэгдэһэн байба. Колхозууд, совхозууд, МТС-үүдэй партийна организацинуудай шухала зорилго юуб гэхэдэ, **гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха түсэбыень колхоз, совхоз бүхэнөөр дүүргүүлхэ, тиихын тулада гансал мал бэлшээн таргалуулха, гахайнуудые олоорнь шахаха хэрэгтэй.**

Уялгынгаа ёһоор малайнгаа тоо толгойе улам олошоруулха ёһотойбди.

Жэшээлхэдэ, 1958 оной январиин 1-дэ колхозуудта малай тоо толгой: эбэртэ малай —6, тэрэ тоодо үнеэдэй—12,3, хонидой—24,7 процент олошорхо ёһотой. Сентябриин 1-дэ эбэртэ бодо мал—14,6, тэрэ тоодо үнеэд—6,7, хонид—21,7, гахай—110,5, адуун —9,3 процент олошорһон байба.

Энээн дээрэһээ ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, уялгаяа, илангаяа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гүйсэд арга боломжо манда бии.

Зарим амжалта туйлабашье, һанаагаа амарха ямаршье үндэһэ барингтагүйбди. Манайда дутуу дунданууд, шиидхэгдээгүй зорилгонууд олон. Олон колхозууд, аймагууд ехэ гээгдэлтэй. Тиихэдэ республикаяа бүхыдэнь абажа харахада хүдөө ажахын продуктнуудые үшөөл багаар абанабди, түрүү областьнууд болон республикануудһаа гээгдэжэ ябагдана.

II

Мяха, һү, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ тухай партиин ЦК-гэй, Советскэ Правительствын табиһан асари ехэ зорилгые хүдөөгэй ажалшад, бүхы советскэ хүнүүд сэдьхэлээ ханан угтаба.

Партиин Центральна Комитедэй, Советскэ Правительствын энэ хандалгын харюуда манай республикын колхознигууд, МТС-үүдэй, совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, шэнэ, бүри дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаба. Энэ талаар Байкало-Кударын аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз эрхим жэшээ харуулаа. Энэ колхозойхид эдлүүриин газарай зуун гектар бүхэндэ 100 центнерһээ бага бэшэ мяха, 350 центнерһээ бага бэшэ һү абахабди гэжэ уялгаяа үгөө.

КПСС-эй обкомой һая боложо үнгэрһэн пленум эдэ шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые согсолон хаража үзөөд, тэрэнэй үндэһөөр 1957—1960 онуудта малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар Бурят-Монголой АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ уялга зүбшэн хэлсэбэ. Тэдэ уялганууд газетэнүүдэй хуудаһанда толилогдоо һэн.

Абаһан уялгаяа дүүргэхын тулада хиидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха ёһотойбди. Тон түрүүндэ, партийна, советскэ органуудай зүгһөө хүдөө ажахые хүгжөөлгые һайжаруулха, мүнөөнэй эрилтын ёһоор энэ хүдэлмэриие ябуулха шухала.

Мүн социалистическэ уялгаяа дүүргэхэ хэрэгтэ колхозууд, совхозуудай партийна эхин организацинуудай үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ, коммунистнуудай түрүү үүргые дээшэлүүлхэ, ниитэ зоной эдэбхи үүсхэлые үргэнөөр дэмжэхэ, тэдэнэй эдэбхиие колхозууд, совхозуудай хүдэлмэриин саашанхи хүгжэлтэдэ шэглүүлэн зорюулха хэрэгтэй.

Малай ашаг шэмые саашадань дээшэлүүлхын тула хэдэ хэдэн шэнэ асуудалнуудые наринаар хаража, зүбөөр шиидхэхэ ёһотойбди.

Тон түрүүндэ, **хонин ажал тухай тодорхой тадыгээр хэлэе.** Хонин ажал хүгжэлтээрээ элитэ амжалта туйлагдаһан байна. Зарим аймагуудта хонид элитээр үдхэрэн байнхай. Колхозууд, совхозууд хонидые искусственнаар үрэжүүлдэг болоо, хүдөөгэй гол түлэб үбэл, хабар эртэ абтадаг. Республика доторнай бүхыдөө абтадаг нooһоной 70 процентнь нарин, нарибтар байгаа. Тиибэшье, хони үсхэбэрилгэдэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон. Хэдэн аймагуудта, тэрэ тоодо хонидоор олон аймагуудта хонидой тоо толгой үшөөл удаанаар олошорно. Үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри муугаар табигданхай. Ажал хиидхэхэ, түлөөһэ үгэхэ талаар олон асуудал шэнжэлжэ, дахин хаража үзэхэ хэрэгтэй.

Нютагайнгаа үүлтэрэй хонидые ...болгохо, нooһо ехээр абаха тушаа түрүүшын алхам хээбди. Саашадаа үүлтэр **һайжаруулха хүдэлмэриие үсэд шанг...**

Химдашье, тааруушье байранууд

...бэлэй эртын хурьгадые абахада ...али талаараа һайн байһан ту... нилээд хөөрэлдэдэг байба... Иволгын аймагай колхозууд ...мүнөө жэл болотор олонхи ...доо хабар орой хурьгалуу...лэ байһан юм. Тэрэд юундэ ...ань нэгэ, хэхэнь ондоо байдаг ...а гээшэб? Юундэб гэхэдэ, ...озууд үбэл хурьгадые олоорнь ...таарууһайн байрануудаар ...байдаг һэн. Таби-жаран ...ата типовой һайн байрануудые ...тэй сооһь барижархиха гэхэ... ...хушэшье хүрэгдэхэгүй, мүнгэ ...ншье дуталдаха байгаа. Иимэ ...ол шалтагаан дээрэһээ хонид ...хабар хурьгалуулагдаад, түл ...оо гарзалдаг, элдэб бэрхэ... ...нүүд үзэгдэдэг бэлэй.

...рин мүнөө эндэхи колхозууд ...доо түрүүшээр, ядахын сагта ...хонидоо типовой һайн байра... ...а оруулха нэгэ һайшаалтай ...олоо гээшэ ха. Ушарынь ха... ...эндэхид хонин ажалаараа ...адаг хүршэ Читын областиин ...нютагай колхозуудай жэшээ... ...тон химда, бэлэхэн аад, ар... ...таарамжатай типовой байра... ...ые хонидтоо барижа захалба. ...ээ һүүлэй жэлнүүдтэ республи... ...колхозуудта баригдажа байдаг ...ой типовой байрануудай ...н һара соо, заримдаа ...жэл соо бодхоогдодог, таби... ...н мянган түхэригэй гаргаша... ...адаг байгаа һаа, энэ шэнэ тү... ...типовой байрые хэдэхэн үдэр ...бэлэхэнээр барижархихаар юм. ...байрада гаргашалагдаһан ху... ...зөөри зөөшые мүнгэн дээрэ гар... ...а оройдоо 7—8 мянгата боло...

...э байра хайшаа түхэлтэйб, ...иимэ химда, барихада бэ... ...н бэ?

...түрүүндэ, хуушанай типовой ...тһээ элдэб үлүү зүйлнүү... ...ь орхёод, типовой янзаарнь, зү... ...тон таарууханаар, үлүү дутуу ...гүйгөөр баригдана. Типовой ...тын ёһоор бодхоогдохо хони... ...байранууд тон түрүүн шулуу... ...хэгдэһэн һайн һууритайгаар, ...агада хэрэглэгдэхэ бүдүүн ...модонуудаар ханалагдажа ...гдадаг, дундуурнь хоёр хоё... ...жэрылгэн бахананууды зөө... ...потологдодог. Тиигээд үшөө ...эһээнь үнэтэй шиферээр гү, ...тёсоор хушагдадаг, хори—гу... ...раманууды хэжэ шэллээд, ...онуудтань һуулгагдадаг байна ... Тиихэдэ мүнөө эндэ бариг... ...байгааша байранууд ургаһаар ...он модооршье (заатагүй оноо... ...ожо, хүбхэлэгдэхэ ёһотой) дун... ...ал нэгэ зэргэлээ бахана... ...айгаар баригдаад, потолог... ...гүйгөөр, нарихан һургаагуудаар ...логдожо, дээгүүрынь солоо... ...р гү, али ожорһоор дагнагдан ...ай аргал хохироор хушагдана. ...нь үндэрөөрөө 160-аад санти... ...дундахи бахананууды 3,5 ...тухай үндэртэйгөөр баригдана. ...лээрээ эртээнһээ һайн модо ...жо бэлдэхэ, хатааха гэжэ, по... ...ой палааханууды хюрөөдэхэ гэжэ, шифер худалдажа абаха, бэдэрхэ гэжэ зоболтогүй, мүнгэ зөөри гаргашалалтагүй болоно. Типовой проектын ёһоор баригдаһан байрануудай потолок дээрэ шабар адхагдаһан байжа, дороһоо агаар табидаггүй. Үбэлдөө хонидой амисхаал уурал болон хөөрөөд, потолог бурзагар сагаан сэн болошодог. Үдэртөө сэнтэшоод байдаг аад, һүни болоходо, илангаяа хабар тээшээ дулаахан һүни олон хонидой амисхаалда хайлан дуһажа захалдаг юм. Тиигэжэ хонидой ноһые ямараар муудуулна гээшэб. Иимэ байра шииг ехэтэй байдаг тула хонидой, илангаяа хурьгадай бэендэ аргагүй муу. Харин иигэжэ бүтүүлэнгүйгөөр, һургаагаар оройлоод лэ, дээгүүрынь солоомоор, аргал шэбхээр хушажархихада юун сэн байха, юундэ байра шиигтэхэ гээшэб? Хонидой амисхаал тогтонгүйгөөр дээшээ гаража, байра шиигтэхэ, сэнтэхэ ёһоньгүй. Тиимэһээ байра соо шиигэй элдэб үбшэн бага боложо, хони хурьгадай хүйтэ абахань хомор болохо болоно.

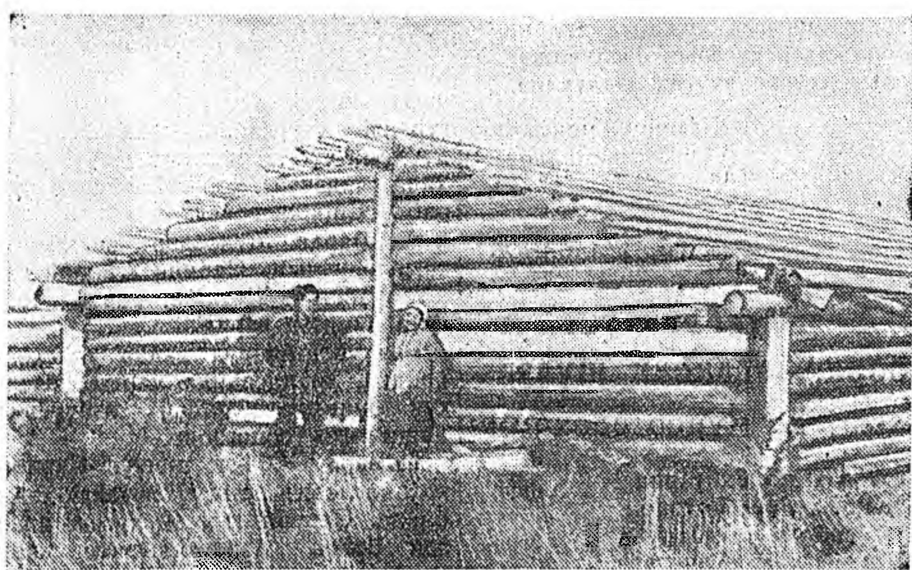
Типовой проектын ёһоор, хонидой байраһаа залгуулаад, «Г» түхэлтэйгөөр хурьгадай байра гэдэг баһа аминаа ханалагдажа баригдана. Энэ должон барилга үгы болгогдожо, мүнөө шэнэ байра гурбан таһалгатайгаар миин гонзойтор баригдана. Байрын дундуур хүндэлэн гарадаг хоёр хана һайнаар хүбхэлэгдэжэ, дулаалагдажа, баригдаха ёһотой, тиинэшье. Юундэб гэхэдэ, дунда таһалга соо үбэлынь нарай хурьгадтаяа хонид хонохо, үдэрыншье хурьгад тэндээ байха болоно бшуу. Хажуу талын хоёр таһалга соо хонид хонохо. Тиихэлээрээ хурьгадай байра дундаа орожо, залгалаа үшөө нэгэ байра должонтуулан барилтагүй, нэгэ ажал хүнгэржэ үгэбэ.

Иимэ байрануудые, юушье худалдажа абалтагүй, өөһэдынгөө модоор баряад, солоомо шабааһаар хушажархижа болохо. Ядахадаа рамашье хэжэ, үлүү ажал гаргалтагүй, хабтагай шэл тэрэ зандаа холоододо хоноогдоод, сонхонууд шэллэгдэнэ. Иимэ байрануудые барихада уран дархашуул, барилгашадшье балай хэрэгтэй бэшэ. Һургуулиин үхибүүдшье, эхэнэрнүүдшье барижа байхаар. Типовой проектынхи шэнги бэшэ, байрануудые хэрэгтэй соогоо ехэ, багаар барихада хамаагүй.

Тээсгэн Иволгын МТС-эй элдэб ажалтай хүдэлмэрилэгшэд воскресник хэжэ, «Коминтерн» колхоздо хонидой нэгэ байрые энэ янзаар хоёр үдэр соо барижа үгөө. Эндэ үшөө нэгэ иимэ байра баригдажа дүүрэбэ. Энэ МТС-эй харьяата Булганинай нэрэмжэтэ колхоздо хоёр байра баригдажа дүүрүүтэй байна. Сталинай нэрэмжэтэ колхоз хоёр байрын модо отолжо бэлдээ, һаяар барихань. Эндэ үшөө нэгэн баригдаха. Саянтын МТС-эйхидэй туһаламжатайгаар «Коммунизм» колхоздо анхандаа хооһон тала байһан газарта 500 хонидой байха 63 метр утатай, 8,5 метр үргэнтэй нэгэ байра баһал хоёрхон хоног соо баригдаба. Энэ воскреснигтэ хабаадагшад, партиин айкомой секретарь нүхэр Эрдыниев түрүүтэй МТС-эй, колхозой хүтэлбэрилэгшэд булта һүхэ барижа ажаллаа.

Үнгэрэгшэ һара соо колхозуудта хамта 8 байра баригдаба. Тиигэжэ һүүлэй 3 жэл соо аймаг дотор хонидой иимэ тоотой типовой байранууд баригдаагүй аад, гансахан һара соо баригдаа. Мүнөө 4 байра баригдажа байна, намар болотор үшөө 8 баригдаха. Эхэ хонид бултадаа иимэ байрануудта оруулагдажа, үбэл хурьгалхань.

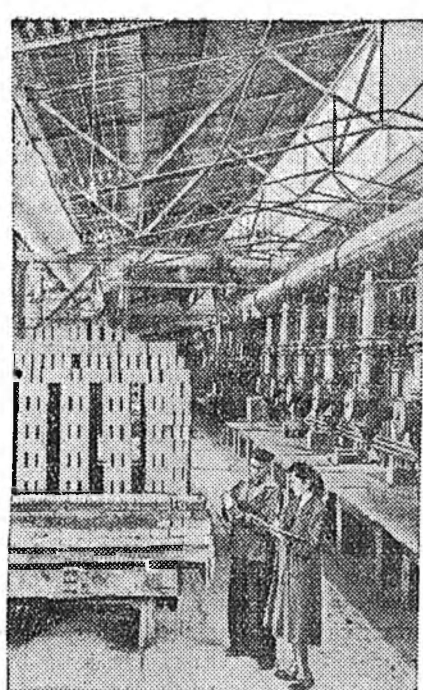
Д. Цыренжапов, манай корреспондент.

—Хони, хурьгаднайшье жаргаа даа.

—Оншохониинь олдоол гээшэ. Иимэ байратай болоһон хойноо хурьгадые абаха, нооһо ехээр хайшалха хэрэг хонишодой болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иволгын аймагай «Коминтерн» колхозой 3-дахи комплексно бригадынхид шэнэ түхэлөөр баригдаһан хонидой байрые һайшаан хөөрэлдэжэ байна.

Армянска ССР. Түгэс һайн бэлэдхэлтэйгээр Октябриин һайндэрые угтахын түлөө Туманянска хирпиисын заводойхид эршэмтэй шангаар оролдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шалгалтын ахалагша мастер С. Г. Геворкян болон лаборантка Б. Ш. Хачатрян галдуулагдаһан хирпиисын эрхим һайниинь шэлэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Амаралтын байшан иимэ байха аал?

Улан-Удэһээ арбаад километрын хараанда Дээдэ онгостойн «Учитель» гэжэ амаралтын байшан байдаг. Тэндэ үзэсхэлэн гоё, үлир жэмэсэй, уляаһа хүһанай хоншуухан үнэр соо үлгыдүүлжэ байһандал юм.

Иимэ һайхан газарта амархаяа тээсгэн бишье ерээ һэм. Элдэб наада зугаа, экскурси, сэбэр агаарта сэнгэжэ ябалган, һонин һайхан юумэнүүдые харалган эмхидхэгдэхэ юм бээзэ гэжэ һанаһан байгааб. Тиимэ хүдэлмэри эмхидхэгдэхэ хүнүүдшье—физрук, баянист, массовик баһал бии хэбэртэй. Теэд тэдэнь хаана агшаб? Али түсэб соогоо юм гү?

Амаржа байгшадай үглөөгүүр бодоод, хуян шалаагаа гаргаха гэхэдэнь, физрук байхагүй. Физрук нүхэр Моторова үглөөнэй 10—11 часай үеэр лэ бии боложо, волейбол наададаг зантай, бэшэ юушье хэдэггүй. Эртүүр бодохо, үглөөнэй зарядка хэхэ, шатарай турнир эмхидхэхэ, городкигаар наадаха гэхэ мэтэ түсэбүүд саарһан дээрээл үлэшэнэ.

Мүн массовигынь физругһаа юугээршье илгарнагүй.

Библиотекынь стол дээрэ хайша хэрэгээр обоолоотой, һандаржа һархи, дархи болоһон номууд хэбтэдэг. Ном шэлэжэ абаха гэхэдэ, шкаф сооһоон үгэдэггүй. Номууд стол дээрээ байна, тэндэһээн абагты,—гээд библиотекарь Суворова арилшадаг.

Р. Дагбаев.

Һурагшадые ажалда дүршэлтэйгөөр хүмүүжүүлхэ

Курумканай аймагай һургуулинууд һуралсалай шэнэ жэлые эмхитэй угтаба. Һуралсалай жэлэй эхилхын урдахана аймагай багшанар заншалта августовско зүблөөгөө үнгэргэжэ, һургуулиин ажал хүдэлмэридэ хабаатай асуудалнуудые зүбшэһэн, һуралсалай үнгэрһэн жэлэй амжалта болон алдуу, дутуунуудые али бүхы талаһаань шэнжэлһэн, хүүгэд болон залуушуулые хүмүүжүүлгын шанар һайжаруулха тухай хэлсэһэн байна.

Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэришэд партиин XX съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, политехническэ һуралсал хүгжөөжэ, һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ талаар нилээд һайн амжалта туйлаһан байха юм. Һуралсалые ажабайдалтай, колхоз болон МТС-үүдэй үйлэдбэритэй таһаршагүй холбоотой болгохо, мүн бүхы һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулха талаар түрүүшын алхамууд хэгдээ.

Энэ талаар аймагай эрхим багшанар нүхэд Сосновская З. М., Санжиев З. С., Максимова А. М., Дамдинова Л. Л., Будаин А. Б., Филиппов А. Х. болон бусад багшанар һайн дүй дүршэлтэй болоһон байна. Аргадын дунда, Сахалиин долоон жэлэй, Хонхинойн эхин һургуулинуудай һурагшад ажалай муу бэшэ дүй дүршэлтэй болоо. Мал ажалаар дүршэл ололгые Аргадын дунда һургуулиин биологиин багша Дамдинова А.Л. шадамараар эмхидхээ. Тэрэнэй хүтэлбэри доро ахалагша классуудай 148 һурагшад Калининай нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ малай фермэ дээрэ практика гаража, һайн дүй дүршэл абаһан байна.

Зунай үедэ олонхи һургуулинуудта һуралсалай-үйлэдбэриин бригаданууд һурагшадһаа байгуулагдажа, хони хайшалалсаһан, тэжээл бэлэдхэлсэһэн, бусад хүдэлмэри хэһэн байха юм. Жэшээнь, Курумканай дунда һургуулиин һуралсалай үйлэдбэриин бригада Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 800 центнер, Галтайн долоон жэлэй һургуулиинхид Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо 710 центнер үбһэ бэлэдхэжэ үгөө. Тиихэдэ Аргадын дунда һургуулиин һурагшад Калининай нэрэмжэтэ колхоздо нилээд ехэ тэжээл бэлэдхэһэн байна. Һуралсалай жэлэй түрүүшын үдэрнүүдтэ һурагшад тэжээл бэлэдхэлгээ үргэлжэлүүлхэ юм.

Гэбэшье, һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ, политехническэ һуралсал бэелүүлгэдэ горьтой дутагдалнууд бии. Һуралсалай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин талаар Курумканай дунда, Галтайн болон Аллын долоон жэлэй һургуулинууд һуралсалайнгаа жэлые муушагаар дүүргээ һэн. Ном заалгые аймагай зарим багшанар идейно-теоретическэ болон методическа талаар һулаар ябуулһан байна. Һуралсалда хабаатай зурагуудые хэрэглэлгэ, экскурси үнгэргэлгэ, лабораторно хүдэлмэри хэрэглэгдээгүй, программын практическа талань дүүргэгдээгүй байна.

Зарим багшанар, илангаяа Курумканай дунда һургуулида, оролдосогүйгөөр ажаллаһан ба һурагшадай классһаа гадуурхи ажалые ударидаагүй байха юм.

Һуралсалай зурагуудые үргэнөөр хэрэглээд, һурагшадта хэшээлэй үедэ туршалганууды харуулхадал лэ политехнизаци болоно, харин заабол фермэ дээрэ, мүн үйлэдбэриин бусад участогууд дээрэ хүдэлмэрилхэ гээшэ һуралсалтай ямаршье холбоогүй гэһэн эндүүтэй һанал зарим багшанарай толгойдо бии.

Аллын долоон жэлэй һургуулиин дирекци (директорынь нүхэр Дашиев Н. П.) зунай үедэ һурагшадай һуралсалай үйлэдбэриин бригада эмхидхэжэ шадаагүй.

Һуралсалые ажабайдалтай нягта холбоотой болгожо, һуралсалай хүдэлмэриин шанар һайжаруулха гээшэ багша, һургуули бүхэнэй эгээ нангин зорилго болоно.

Һургуули тушаа колхозууд, МТС-үүд болон бүхы олониитэ анхарал оролдолго гаргаха уялгатай. Гэбэшье, үнгэрһэн һуралсалай жэлдэ Баргажанай МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд машина болон механизмуудые һургуулинуудта хэрэглэхыень үгэхэ, авто-тракторна хэрэг үзэхэ кружогые хүтэлбэрилгэдэ туһалха байһан аад тиигээгүй. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд Курумканай дунда һургуулида һурадаг өөһэдынгөө һурагшадай хамтын байра мүнөө болотор заһабарилаагүй байһаар. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой правлени Аргадын дунда һургуулида һурадаг һурагшадтаа хамтын байра барижа үгэхэ гэжэ огто оролдоногүй. Һургуулиин хамтын байра-интернадуудые һаяын үдэрнүүдтэ һэльбэн заһаха, һурагшадта халуун эдеэ хоол бэлдэхэ болон һайнаар һураха, амарха арга боломжотой болгохо байна.

Һургуулинуудые хүтэлбэрилгын хэмжээе дээшэлүүлхэ, багшанарай хүдэлмэридэ бүхы талаһаань туһалха гээшэ һургуулиин дирекциин болон арадай гэгээрэлэй таһагай эгээн шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно. Аймагай һургуулинуудта пионерскэ болон комсомольско хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ горьтой дутагдалнууд бии. ВЛКСМ-эй айком болон һургуулиин дирекци энэ хүдэлмэридэ һаналаа хандуулжа, бүхы багшанарай зүгһөө пионерскэ болон һургуулиин комсомольско организацинуудай хүдэлмэридэ саг үргэлжэ туһалха ябадал хангаха хэрэгтэй.

Хүдөөгэй залуушуулай үдэшын һургуулинуудта ехэ анхарал хандуулха хэрэгтэй.

Багшанар идеологическа фронтын хүдэлмэришэд байһан тула, социалистическэ культурын жэшээ харуулагшад байха, зондо лекцинүүд болон элидхэлнүүдые хэхэ, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаха зэргэтэй.

Партийна организацинууд һургуулиин дутагдалнууд болон эрилтэнүүдтэ анхаралаа хандуулха, политическэ хүмүүжүүлгэ эмхидхэхэ, идейнэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие ударидаха ёһотой.

Агуу ехэ Октябриин революциин 40 жэлэй алдарта ойе тэмдэглээд, аймагай багшанар һуралсалай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саашадань улам һайжаруулхань дамжаггүй.

Б. Лыгденов.

...на ёһотойбди. Ойрын жэлнүүдтэ кол... ...совхозуудай имагтал нарин, нариб... ...нооһо абахаар, хонин бүриһөө ада... 3—3,5 килограмм нооһо хайшалхаар ...хүдэлмэриие ябуулха хэрэгтэй.

...тэр һайжаруулгын хүдэлмэриие ...а хэрэгтэ **отаранууды зүбөөр бү...** ...хэ гээшэ **шухала удхашанартай. Му... ...отарануудта 550—600-һаа үсөөн бэ... ...нидые байлгаха хэрэгтэй. Саашадаа ...ай үүлтэрэй һайжарһаней зэргээр ...нууд 800—900 толгойһоо бүри...** ...дахэ болоно. Ихэдээ **хонишодой ...дануудые таарууһаар эмхидхэхэ ар...** ...болохобди. Энэ хадаа үүлтэр һайжа... ...ын хүдэлмэри ябуулхада ехэ удха... ...ртай юм. Мүнөө зарим аймагуудта ...ээ хадаа хонишодой бригаданууд ...эдэ бригаданууд заримдаа нэгэ бү... ...нүүдһээ бүридүүлэгдэнэ. **Хонишо... ...бригадануудта эрхим хүнүүд, дүршэл... ...хонишод эльгээгдэхэ, бригадые дааг... ...бэлэдхэл һайнтай, дунда, дээдэ эр... ...й мэргэжэлтэд** табигдаха ёһотой. ...нүүдтэ залуушуулые олоор эльгээхэ ...а. Хонидоо хаа хаанагүй, зоримгой... ...үбэл, **хабар эртэ хурьгалуулдаг боло...** ...хэрэгтэй. Тиихэдэ хонидые һубарюулжа ...лэнгүй, **хурьгадые богони болзорто, ...хорёод хоног соо** абадаг болохо ...тэй. Бүхыдөө колхоз дотор 2—3 һара ...хонид хурьгалуулагдажа дүүрэхэ ...

...ые **нооһонойнь шанараар, наһа ...рнь илгажа отаранууд** болгохо асуу... ...шиидхэхэ саг болоо. Колхозууд бо... ...совхозууд хонидтоо, илангаяа эхэ ...соо, хурьгадтаа хүсэд хүрэхэ **үбһэ ...бэлэдхэхэ, силос дараха, тарня ...** ...сэдэг болохо уялгатай.

... һайнаар **бэлшээн таргалуулдаг** ...һаа, мяха абалгаяа горьтойхоноор ...үүлхэ аргатайбди. Энэ талаар мүн ... хойшолуулашагүй асуудалые ...хэ хэрэгтэй. Хэдэн аймагуудта ...бодо мал удаанаар үдэнэ, үнеэд ...һубайрна, эбэртэ бодо мал соо үнеэдэй тоо толгой үсөөн, залуу мал гүрэндэ олоор тушаагдана.

Малаа һубайруулхагүйн тулада үнеэдые **барижа бухада оруулха, искусственна аргаар үрэжүүлдэг** болохо хэрэгтэй. Хээрэ бэлшээридэ ябуулаад, үнеэдээ бухада оруулдаг заншалаа орхихоор саг болоо. **Тугалнуудые зүбөөр түлжүүлээ һаа,** мяха абалгаяа һураггүйгөөр дээшэлүүлхэ аргатайбди. Тиибэшье, олон колхозуудта тугалнуудые зүбөөр түлжүүлхэ, илангаяа түрүүшынь үбэлжэлгын үедэ һайнаар эдеэлүүлхэ, харууһалха хэрэгтэ анхарал табигданагүй. Муугаар эдеэлүүлэгдэжэ, хайша хэрэгээр харууһалагдажа байхадаа тугал үбэлэй һарануудта томо болохын орондо, шэгнүүрээ үшөө доошолуулдаг, ехээр туража ондо ородог байна.

Тугалнуудаа иигэжэ түлжүүлхэдээ һүтэй һайн үнеэдтэй болохогүйһөө гадна, мяха ехээр абажа шадахагүй байнабди. Энээниие саашадаа тэсэжэ болохогүй. Партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхозууд, совхозууд энэ хэрэгтэ анхаралаа хандуулжа, тугалнуудые һайнаар харууһалдаг, эдеэлүүлдэг болохо ёһотой.

Колхознигууд, хүдэлмэришэд, албахаагшад өөрынгөө тугал, бурууну удые олоорнь үүсэлнэ. Хэрбээ колхозууд, совхозууд **тэрэ тугалнуудые худалдажа абаад, жэл хахадтай, хоёртой болоторынь томо болгодог һаа** хэдэн мянган тонно үхэрэй мяха ехээр абадаг болохо һэн.

Гахай үсхэбэрилгые тоодоггүй заншалые эрид шууд болюулха, мүнөө жэлдэ 100 мянганһаа үсөөн бэшэ гахай шахаха гэһэн уялгаяа аргабашэ дүүргэхэ шухала. Тиихэ зуураа, ерэхэ жэлдэ, саашанхи жэлнүүдтэ гахай олоор шахадаг болохо үндэһэ һуури табиха хэрэгтэй. Энээнэй түлөө **колхоз бүхэндэ томо эхэ гахай бүридэ 3 залуу, совхозуудта—4 залуу эмэ** гахай барижа түрүүлдэг болохо. Тиигээ һаа, томо эхэ гахай бүридөө 2—2,5 тонно мяха абадаг болохобди.

Хэрбээ партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд һү һаалгые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлээ һуларуулаа һаа хүлисэшэгүй алдуу болохо. Гэхэ зуура, август һара соо олонхи аймагууд һү һаалгаяа эрид доошолуулаа. Июль соо үнеэн бүриһөө 223 килограмм һү һааһан аад, август соо 169 килограмм һааһан Байкало-Кударын аймагай колхозууд һү һаалгаяа илангаяа ехээр доошолуулба.

Һү һаалгада саг үргэлжэ анхаралаа табижа, үнеэдые һайнаар эдеэлүүлхэ, харууһалха хэрэгтэй. Һаалишадые фермын хүдэлмэриһөө ондоо тээшэнь һамшуулжа болохогүй. Ургаса хураалгын үедэ олон колхозуудта иимэ баримтанууд үзэгдэнэ. Энээниие болюулха хэрэгтэй.

Энэ жэлдэ республикаараа үнеэн бүриһөө дундаа зэргээр **1400 килограмм, харин ерэхэ жэлдэ 1800—2000 килограмм** һү һаахын тула үнеэдэйнгээ тоо толгойе олошоруулхын, һубайралгые усадхахын, үнеэдые һайнаар эдеэлүүлдэг, харууһалдаг болохын түлөө тэмсэхэ гээшэ колхозуудай, совхозуудай, аймагай организацинуудай хойшолуулашагүй зорилго болоно.

III

Мүнөө зундаа хура бороогүй, ганданги байгаашье һаань, республикымнай олонхи колхозууд ороһо таряанай, хартаабхын бараг һайн ургаса ургуулаа. Мүнөө ургасаяа нэгэшье гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа, гүрэнтэйгөө болзорһоонь урид тоосохо хэрэгтэй.

Ургасаяа гамтайгаар, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха хэрэгтэ **таряае амяарлан** хуряаха гээшэ тон шухала. Тиибэшье, зарим колхозууд, МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй энэ түрүү аргые тоодоггүй байһаниинь гайхалтай. Энээнэйл гэмээр олонхи аймагуудта ургаса хуряалга удааржа байна. Жэшээлхэдэ, Кяхтын аймагай колхозууд хүршэнэрһөө горьтойхоноор гээгдээ. Тиигэжэ энэ аймаг мүнөө болотор гүрэндэ таряа тушаажа захалаадүй байһаар. Таряанайнгаа «эдеэшээгүй» байһан дээрэһээ хуряанагүйбди гэжэ партиин айкомой секретарь нүхэр Хандуев, Погранична МТС-эй директор нүхэр Еланов дэмы хэлэжэ һуудаг. Үнэн дээрээ таряан «эдеэшээгүй» бэшэ, «нойтоншье» бэшэ, харин амяарлан хуряалгые тоогоогүй дээрэһээ, энэ түрүү аргые хэрэглэхэһээ айдаг, сухаридаг дээрэһээ ургаса хуряалга эндэ удааржа байна.

Сентябриин түрүүшын 10 хоног үнгэрбэ. Теэд зарим аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд нөөхил таряан «нойтон», «эдеэшээгүй» гэһээр һуужа байха юм. Тиигэжэ мүнөө жэлэй ургаса хуряалга таһалдуулагдахын туйлда хүрөөд байна, ехэ гарза хохидол боложо болохонь. Амяарлан хуряалгые удааруулжа байһан хүн ургасаяа гүйсэдөөр хурлан абажа шадахагүй. Тиихэлээрээ зарим аймагуудай тиимэ хүтэлбэрилэгшэд оеһэдөө тиигэжэ һанаашьегүй һаа гүрэн түрын хэрэгтэ һаад хэхэ замда ороно бшуу.

Мүнөө сентябрь һара хахадлажа, хүбшэдэ саһанай ороод байхада, бороон орожо, шиигтэй байна гэһэн шалтаг баряад, ургасаяа хуряангүй байха гээшэ гүрэнэй, арад зоной урда гэмтэ ябадал хэжэ байһантай адли. Иимэ сагай тохёолдоод байхада, заһаршагүй шашагууд гү, али гүрэндэ, колхозуудта хоро хүргэхэ гэжэ зорюутаар һанагшад лэ ургаса хуряалгые, гүрэндэ таряа тушаалгые удааруулха байна.

Гэхэ зуура, Бичурын аймагай колхозуудай һайн жэшээе тэмдэглэнгүй гаража болохогүй. Сентябриин 5-да эндэ 10 мянган гектарай ургаса, тэрэнэй хахадынь амяарлан хуряагдаад байгаа. Гүрэндэ 15 мянга шахуу центнер таряан тушаагдаа. Энэ тиимэшье ехэ бэшэ юм бээзэ, зүгөөр Мухаршэбэрэй, Кяхтын, Байкало-Кударын, Кабанскын аймагуудтай жэшээлэшэгүй ха юм. Бэшэ аймагуудтал адли арга боломжотой байгаад, Бичурын колхозууд ургасаяа һайнаар хуряажа байна.

Нэгэшье үдэр, нэгэшье час гээжэ болохогүй. Мүнөө бии байгаа **бүхы техникээ гүйсэдөөр, үдэр һүнигүй хүдэлгэжэ, сентябрь һарын хоёрдохи 10 хоног соо ургаса хуряалга, гүрэндэ таряа тушаалгада эрид хубилалта хэхэ** ёһотойбди. Ургасаяа түргэнөөр хуряахатаяа хамта, **гүрэндэ таряа тушаалга, үрһэ хаалгаяа зэргэ** ябуулха, энээнэй тулада колхоз, совхоз, МТС бүхэндэ таряа тушааха тодорхой даалгабари үгэжэ, тэрэниие нь заатагүй дүүргүүлжэ байха хэрэгтэй. Энэ хадаа мүнөө аймагуудай партийна, советскэ органуудай шухалын шухала зорилго болоно.

Иигэхэтэеэ хамта, **хүйтэн болотор үбһэ хуряалга, силос даралгые үргэлжэлүүлхэ** ёһотойбди. Силос дараха түсэбөө колхоз, совхоз, аймаг бүхэн дүүргэхэ арга боломжотой. Хэдэн аймагуудта нёдондоноойхиһоо бага үбһэн хуряагдаа, силос багаар дарагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Теэд, үбһэ тэжээл ехээр бэлдэжэ абахын тулада зохихо хэмжээн абтанагүй. Илангаяа Курумканай, Закаменай аймагууд үбһэ тэжээл багаар бэлдэнэ. Теэд эдэл хоёр аймаг үбһэ хуряалгаар гээгдэжэ ябаһан бэшэ, Баргажанай, Мухаршэбэрэй, Заиграйн, Яруунын, Байкало-Кударын, Кабанскын аймагуудта тэжээл бэлэдхэлгэ урагшаа ябанагүй. Сентябрь соо шадаал һаа силос ехээр дарахын, сабшаһан үбһөө түргэнөөр хуряажа абахын түлөө оролдохо, мүнөө дулаараад байхада, үлэһэн бүхы сабшалангуудаа сабшажа, хуряажа абахын, түрүүшын үдэрнүүдһээ солоомые суглуулжа, соможо абахын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй. Мүн зеленкоёо хуряажа абаха ёһотойбди.

Ябажа байгаа хүдэлмэринүүд тухайгаа хэлэхэ зуураа, **шэнэ ба боро газар хахалалгаяа, ургаса муутай сабшалангууд, бэлшээринүүдые хахалжа, эдлүүрилхэ тухайгаа мартажа болохогүй.**

Олон аймагуудта колхозууд, совхозууд газараа буруугаар хэрэглэнэ. Түрүү колхозуудай дүршэл дээрэһээ харахада, **ургаса муутай сабшалангуудаа хахалаад, ороо һото, тэжээлэй культуранууды тарижа, һайн ургаса,** урдань абтадаг үбһэндэ орходоо арба дахинһаа ехэ ургаса абадаг байна.

Ойрын хоёр-гурбан жэлнүүдтэ колхозууд, совхозууднай **ургаса муутай сабшалан, бэлшээри хахалжа, һөөг бургааһануудые сэбэрлэжэ, намаг газарнуудые хатаажа, 200—250 мянган гектарһаа бага бэшэ шэнэ газар ашаглаха ёһотой.** Энэ хадаа партийна, советскэ органуудай нэгэ хойшолуулашагүй, дайшалхы зорилгонь мүн. Энэ асуудал зурхэтэйгээр, зоримгойгоор шиидхэгдэхэ ёһотой.

Хүдөө ажахын урда байгаа зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэлгэдэ **хүнүүд, зөөри хогшол гараараа бии болгогшод гол шухала үүргэ дүүргэнэ.** Тиимэһээ партийна организацинуудай, бүхы коммунистнуудай, эдэбхитэдэй анхарал хэшээл колхознигуудай, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ябуулагдаха үдэр бүриин хүдэлмэридэ зорюулагдаха ёһотой. Колхозник бүхэнэй, совхоз, МТС-үүдэй хүдэлмэришэн бүхэнэй, хүдөөгэй ажалшан бүхэнэй, һанажа бодожо, эрмэлзэжэ ябаһан юумэнүүдые хэр һайнаар мэдэнэбибди, хүдэлмэридэнь хэр һайнаар туһалнабибди—энээнһээл бүхы хэрэгэймнай амжалта дулдыдаха байна.

Партиин айкомуудай, колхоз, совхоз, МТС-үүдэй партийна организацинуудай зорилго юуб гэхэдэ, ниитэ-политическэ хүдэлмэриие үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха, колхознигуудай, МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, энээнэй үндэһэ һуури дээрэ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, һү, мяха, тоһоной хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн бүгэдэарадай тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсахын, тиигэжэ Октябрьска революциин 40 жэлэй ойн баярай һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй.

Барадий МУНГОНОВ

Хүсөөтэ горхон харьялна

15.

Ташааень таһа бариһан, хара ногоон уйтаншаг платитай, барюубшатайхан сула бэетэй, гуша тухай наһанай эхэнэр столой ойро һуугаад, хүрин улаан мяхалиг нюураа гэрэлдэ хаража, тархи дээрээ обойтор оройһон үһэеэ заһажа һуутараа хэрэнсы өөдэ тулгуурай тоншохо абяанай дуулдахада гэрэлээ байрадань түргэхэн табижархёод, оёжо байһан юумээ барина.

Шара пулаад уруунь бооһон, морхигор сагаан тулгуур тулаһан, бага бүхэтэршэг заахан хүгшэн газааһаа аахилһаар орожо ерээд, оронойнгоо ойро ошожо, хара тэрлигээ, пулаадаа тайлана.

—Ай-я даа. Газаамнайш халуун хатуу гээшэнь нээ, ай зайлуул. Намшуу хүнэй амяа бүтэшхөөр,—гэжэ Хонгидой хүгшэн дуугарба. Удаань мүнөөхи эхэнэр тээшэ эрьежэ:—Хандама, шүлэмнай болохо • болоо гү даа?—гэжэ һураад,—Мүнөөхи хүбүүн ерэхэ болоо ёһотой,—гэжэ гүбэрэн, зунай гэрэй тэг дунда табигдаһан няасагархан пабтар пеэшэн худар бүбэрбэ.

—Бусалжа байна... Эжы, дабһа асараагүй гүт?—гэбэ Хандама. Тэрэнэй хоолойнь дан бүдүүншье, дан нариншье гэхээр бэшэ, нэгэ тиимэ нялуухан.

—Үгы даа. Магазинаа обёодто хаажархёо...

—Юу-у хэлэнэт? Яагаа эртэ?

—Хари, бү мэдыш даа. Үүдээ хаажа байхадань ошоод, нэгэ монсогор дабһа угыш гэжэ ядабалби. Ямар жэгтэй хүн гээшэб, намайе тэрээн руу хэды дахин түгэншэлүүлхэдэнь һайн юм аабы?—гэжэ хүгшэн гэмэрнэ.—Байтараа ошоходоо хараахал хаб, намһаа юу оложо эдихэнь һэм...

—Нэгэ монсогор дабһанай түлөө хяралдаад яахамнайб саш. Энэ тэрэ юумэ абахадашье хэрэгтэй байха бэшэ юм гү?—гэжэ бэрингээ юундэшьеб гэнтэ хэрзэгыхэнээр хэлэхэдэнь Хонгидой хүгшэн «энэмни нээрээ тиижэ һанана гээшэ гү?» гэһэндэл нюурынь ажаглан хараадхиба:

— Хэзээ, юу абажа байгаа зонбибдсэ. Бараг барагтай юумэ ерэхэдээ хараа бараагаа харагдангүй дууһадаг бэшэ аал? Хэнинь юуниинь абаад арилгаадхидаг юм агшаб?

—Мүнгэтэй алтатай зон байгаа юм ааб даа. Юун маанадтал адли юушгүй зон байха һэм,—гэжэ Хандама аргааханаар аад, сухалтайгаар хэлэбэ.

—Үгы теэд хайшан гэхэбши? Сэдэмнай багшалдаг байхадаа мүнгэ салин абадагшье гээшэ һаабза. Теэд мүнөө юрэдөөл эдэгэжэл үзэһэй гэхэһээ бэшэ юун байхаб даа. Элүүр мэндэ ябаа һаа, хүндэ юуниш олдодог юм,—гэжэ хүгшэн уйлганан гомдолтойгоор дуугарба. Нюдэнһөөнь эжэлүүдгүй мухарин гараһан монсогорхон нёлбоһо хургаараа этэрээд:—Гүрэн шададаараа туһална, пенси тэдхэмжэ үгэнэ ха юм даа. Иигээд бүри ехээр үгэдэг болохо гэлсэнэ бэшэ аал?—гэнэ.

Хандама һанаа алдаад, дуугарангүй һууна. Бодолгото болоһон янзатай. Зүү бариһан гарынь мэдэрэлгүйгөөр хүдэлжэ, нюдэниинь зүүгээ алад харана.

—Гатаб багшынхиһаа дабһа эрижэ ерэхэ болоо гээшэ гүб даа,—гэжэ дуугарһаар Хонгидой хүгшэн пулаадаа боогоод, удаахан гаража ошобо.

Гэр соо абяа шэмээгүй боложо, пеэшэн дээрэ горшоогтой шүлэнэй бусалхань, зүүн адайрай тиипэтэ, наранда халашаһан үүдэнэй богоһын тэрээгүүр аляаһа батаганын дүүехэнь дуулдана. Хандама шара торгон сээжэбшынгээ зүүн хүхэн дээрэ эрбэгэр хара сэсэг оёжо дүүргээд, сэлеэтэй үүдээр газаашаа харана. Һургуулиин байшангай саадахи посхоод соо тарян далай ногоорон долгилно. Тэрэнэй саагуурхи түмэр харгыгаар түргэн пассажирска поезд баруулжаа шааян хүүен үнгэрбэ. Үшөө саагуурнь урда бэсын ногоон тала халюурна, аяар тэрэ холын үндэр хүхэ хадануудай үбэрһөө орбогор сагаан үүлэнүүд орьёлон гарана. Теэд Хандамын нюдэн эдэ бүгэдые обёорногүй хэбэртэй.

Үүдэнэй тэбхэр эреэн нүхэн соо нэгэ хүн бии болоод, богоһо алхажа орон сасуу зүг татан байцаба:

—Хандама, ши яагаабши? Яагаа жэгтэйгээр харанаш даа, үбдэшоогүй бэзэш?

Энэ хүн арай дуулдахаар дуугарба. Һулахан хоолойгоор хэлэһэн үгэнүүдтэнь һанаагаа зобоһоной, гайхаһанай тэмдэг үзэгдэнэ. Хандама гэнтэ нойрһоо һэриһэн юм шэнги толгойгоо үргэжэ хараба:

—А, Сэдэн, ерээбши... Үгы, би яагаашгүйб дээ, тархимни зааха үбдэнэ...

—Юундэ тиитэрээ юумэ ехээр барина оёнобши даа,—Сэдэн Хандамын ойро ерэжэ, тархиинь бараад, үһыень эльбээдхибэ. Удаань бороботор хоосто хүүртигээ тайлажа үлгөөд, үүдэнэй ойро ошожо, газаашаа харана:—Нээрээш яаһан гоё үдэр гээшэб! Хандама, тэрэ гайхалтай һайхан орьё торьё үүлэнүүдые хараа гүш? Аадарай үүлэн,—гэжэ Сэдэн Хандамынгаа нюур харасагаан баяртайгаар дуугарна, элдэб хүндэ бодолһоонь һамааруулхые оролдоно ха. Тэрэнэй шуһагүй, хубхигар сагаан нюур энэ энеэбхилһэн шарайтайнь яаш таарахагүй шэнгеэр һанагдана. Теэд зүрхэнэй хүндэ үбшэнтэй энэ хүн эдэгэхэб гэжэ аргагүй ехээр этигэжэ ябадаг хэбэртэй. Орон дэлхэйе һайхашааһан иимэ баяртай нюур хараад, бэшэ юун гэжэ хэлэхэбши?

—Нээрээш зохид үдэр ха,—гэжэ Хандама ямаршье һонирхолгүйгөөр үг маг гэбэ. Энэ үедэ заахан шаажан амһарта соо дабһа бариһан Хонгидой хүгшэн ерэжэ:

—Зай, Сэдэн, докторшни юун гээб? Аршаан хүрөөртыншни саарһан бүтэхэ хэбэртэй гү даа?—гэжэ дуугарһаар гэртээ оробо. «Юундэ би тиижэ һурабагүй гээшэбиб?» гэжэ Хандама һанаадхиба, тиигээд зосоонь бүри бүглэгэр муу болоходол гэнэ.

—Бүтэхэ даа. Курортно комиссида ошохо саарһа бэшэжэ үгөө. Үглөөдэр аймаг ошохомни,—гэжэ Сэдэн урматайгаар хэлэбэ.

—Зай, болоол даа. Үбдэһэн ядаһан зондо ходо һанаагаа зободог яагаа һайн доогтор агшаб. Ямар..

—Ямарш врач һанаагаа зобохол уялгатай юм бэшэ гү дөө,—гээдхибэ Хандама. Теэд Хонгидой хүгшэн тэрэниинь дуулаагүй юм гү, ноохиеэ саашань хэлэһээр байна:

—...һайн бурхан тэрэниие манай иишэ эльгээгээ юм ааб?..—хүгшэн столой ойро ерэжэ һууна.—Хандама, шүлэеэ аягалал даа, эдсэлэс. Ай ёх-хо...

—Эжы, хүниие тиижэ бү энеэлгыт,—гэжэ ойронь һууһан Сэдэн эльгэ хатаба.

—Зай, бү хүхеэдхи. Дан юуш мэдэхэгүй эжытэйб гэжэ һанабаш хари,—гэжэ Хонгидой хүгшэн хүбүүндээ энеэбхилэн хэлээд, бэри тээшээ хилам гээдхибэ.—Мусхваһаа ерээ юм гэлсээ бэшэ һэн гү?...

—Тон зүб,—гэжэ Сэдэн баярлаба.—Валентина Ивановна Москвада һураа, Москва наашань, манай бурят нютагта эльгээгээ юм. Тиихэдэнь та «ямар бурхан эльгээгээ ааб?» гэхэт...

Хүгшөөдэй амаа бүглэжэ аргааханаар энеэбэ.

16.

Колхозой зоотехник Согто Шорхонович Содномов эгээл энэ Хүсөөтын зуһаланда түрэһэн, эндэхи нютагай хүн гээшэ. Мүнөө оройдоо гушан нэгэтэйшье һаа, гурбан үхибүүтэй болонхой. Мянга юһэн зуун табин хоёр ондо ойро зуура тарян ажалай бригадын бригадираар хүдэлжэ байтараа найман класс дүүргэһэн, эрдэм бэшэгтэй, ургажа ябаһан залуу хүн туладаа колхозой түрүүлэгшэнэрэй гурбан жэлэй һургуулида эльгээгдэһэн байгаа. Гурбан жэл үнгэрөөд байхада энэ һургууляа дүүргэжэ, агрономой дипломтой болоод ерэхэдэнь, Ширабон түрүүлэгшэ тэрэниие агрономоор хүдэлгэхэ тон дурагүй байһан юм. Ширабон иигэжэ һанаһаи байба: «Манай колхоздо агрономшье балай ехэ хэрэгтэй бэшэ. Ядахын сагта би өөрөөшье тэрэ һургуули дүүргэһэн агроном һууна хаюмбиб даа. Харин лэ зоотехник аргагүй хэрэгтэй, юундэб гэхэдэ, колхозоймнай гол һалбари мал ажал, илангаяа хонин ажал гээшэ аабэд даа. Зүб бэзэ? Тиимэһээ малай түлөө харюусаха... толгойгоороо харюусаха, тиимэ харюусалгатай хүн заалһаа байха ёһотой гээшэ аабза. Энэ хүндэтэ тушаалые Согтоһоо ондоо хэн даажа шадаха һэм».

Үнэн дээрээ Ширабон орёошог байдалтай мал ажалһаа бэеэ абахадаад, Содномовой ара нюрганай саанахи намдуухан газарта гаража, ташаагаа тулахадаад, зонхилхожой гү, али зэмэлэхэжэй һуухаб гэжэ зосоогоо холохонуур бодоһон байгаа. Теэд мал ажалай талаар тиимэшье ехэ һургуули гараагүй һэн хойноо Согто абаһаар зоотехнигшье болоодхихо дурагүйл байгаа һааб даа. Хоёр һарын турша соо арсаад, ямаршье ажалгүй байжа байтарнь, Ширабоной гомдолоор тэрэниие райкомой бюродо дуудуулаа һэн. Тэндэ нэгэдэхи секретарь Содбоев. илангаяа зандарган абаритай Тулхенов Ширабондо туһалха гэжэ хаба шадалаараа болобо гээшэ. «Тогмит Тогмитович, та анхан багша ябаһан хүн гээшэ бэзэт. Теэд, таниие гэнтэ врач болгожорхёо һаа, юуш мэдэхэгүй байна хаюмта. Тэрээн шэнги намайешье, агроном хүниие зоотехник болгоходотнай баһал юуш мэдэхэгүй хүн бэшэ гүб?» гэжэ Согтын хэлэхэдэнь, Тулхеновэй сухалдаһан гээшэнь. Юрэдөөл улаан билеттээ хүргэхэ болоходоо Согто яахаш аргагүй зүбшөөхэ ушартай болоо һэн. «Теэдшье, хэды болотор ажалгүй һуухабиб, гэртэмни хүгшэд хүүгэд олон, хоолойень тэжээхэ хэрэгтэй» гэжэ Согто һанаа бэлэй. «Эмнигые оруулаабди» гэжэ хүхиһэн Тулхенов: «Зоотехнигэй бии боломсоор таниие тарян ажалдатнай бусаахабди» гэжэ тэрэ дороо бардамаар найдуулаадхёо һэн. «Хэзээ бии болохо зоотехник бэ даа, жэл болоод гү, али арбан жэл болоод гү?» гэжэ һанаад, Согто бушуухан гаража талингаа бэлэй. Иимэ ушар шалтагаанаар зоотехнигэй тушаал даажа абаһанһаа хойшо Согто энэ ажалдаа жэл шахуу хүдэлжэ байна.

Согто үшөө үдэ болоодүй байхада Хүсөөтын зуһалан гүйлгэжэ ерэбэ. Абаһаар гүүртые даагшатай уулзаха гээд, Очировайда ороходонь, Дэрхэй Дымбрылович гэртээ үгы, хэдэн һаалишаниие абаад, үбһэнэй бригада руу ошоһон байба. Хоёр һаалишан эндээ үлэнхэй, үнеэдэйнгээ хорой соохи шабааһа шэбхые арилгажа байхадань, Согто тэдэнээр һүнэй гараса, тэжээл тушаа хэды үгэ андалдаад, энэ зүүн тээхэнэ, зуугаад сажангай газарта байдаг хониной отара худар алхалба.

Хулһата нуур хадхаһан посхоодһоо хойшоо Хёлгын гол хүрэтэр нэмжыһэн хуа сагаан тала эрбэгэнэн зэрэлгээтэнэ, тэндэхи агаар хүнэй нюдэндэ харагдахаар аргагүй үдхэн болоһон шэнги хургаараа шэмхэлээд үзэһэйб гэжэ һанагдана. Аяар тэрэ зүүн хойно, Хоожогорой дободо бэлшэжэ ябаһан хонид олон боложо харагдана. Халуунай аминда үзүүрээ шарлатараа долёолгоһон, малай хурса шүдэндэ таһа мүлжэгдэһэн өөдэгүйхэн буршагар ногоон хүл доогуурнь эреэлжэлэн сооходлоно.

Город ошохоһоонь хойшо улам бури хуужыжа шарлашаһан талые харахадаа Согтын зосоо аягүй болоно. «Хэдыхэн үдэр соо иигэжэ сайшаба гээшэ гү? Юун гэһэн аймшагтай халуун болооб. Нэгэ дуһал бороошье орохо юм бэшэ. Энэ олон мал... Ямар нэгэн яаралтай хэмжээ абаагүйдэ бүтэхээ болёо» гэжэ Согто бодоно.

*) Үргэлжэлэл. Эхиниинь манай газетын июниин 6, 14, 19-нэй, июлиин 5-най, августын 7, 14, 21, 30-най, сентябриин 6, 10-най номернуудта харагты.

Ангар мүрэн дээрэ Карл Маркс гэжэ пароход ябажа байна.

Л. Хайдуровай фото.

А. МАНГАТХАНОВ

Фестивальда хабаадаһан залуушуулда

Зургаа дахин суглараад,
Зугаа наадаар салгидаат.
Зориг дураа мэдэлсээд,
Залуу наһаа жаргуулаат.

Бэе бэетэеэ танилсаад,
Бэлэг сэлэгээ барилсаат.
Эдир залуушууд хамтараад.
Эбэй сэсэгые тарилсаат.

Хатар наадаа харуулаад,
Хани нүхэд болоот.
Хамта барандаа хүхилдөөд,
Хатуу зориг олоот.

Табан түбиһөө зорёод,
Танил нүхэдөө олоот,
Эршэ хүсөө зангидаад,
Эбэй түлөө. тэмсээт.

СССР орондо айлшалаад,
Сэсээр, сэхээр зугаалаат.
Оньһон аргынь олоод,
Ород хэлээр ойлголсоот...

Мүрэн шэнги урдаад,
Мүнөө Москва ерээт.
Үнэнэй үрэһэ абаад,
Өөрынгөө нютагта тараат.

Долоодохёо золгохоор
Дорюун омог ябыт!
Найдал, жаргал олгохоор
Нэгэл жагсаалда ябыт!

ДАНЗАНГ

Адуушан тухай дуун

Аглаг хээрын һаруул талада
Алаг сэсэгүүдэй үнгэ жэгдэрнэ.
Адуун һүрэгүүд арьбан талада
Аятай, наадатай бэлшэн тэниинэ.

Нарата талын адууша хүбүүн
Нарин ургатай урагшаа дабшана.
Намдуу бэлшэгшэ һүрэг адуун
Намнаһан тээшэнь хүйлэн хушуурна.

Баатар, ажалдаа яаран шамдажа,
Бараан һүрэгөө хужарта залана.
Табанжэлэй түсэбые бэелүүлжэ,
Талые дүүрэн дуугаа зэдлүүлнэ.

В. Петонов, монголһоо буряадшалба.

Владимир ЖАЛСАНОВ

Үхибүүдтэ зорюулагдаһан шүлэг

Харюугаа мүнөө абахамни

Унтаха гэжэ байтараа
Урнаан хүбүүн бодобо.
Үхэг соогоо уухилтараа
Юушьеб даа бэдэршэбэ.

Оложо тэрэнэй асархада
Ооһортойхон занга байбал даа.
Зэргэлһэн гуталайнгаа хажууда
Зангаяа хүбүүн тодхобол даа.

—Энэшни юун гээшэб?—гэжэ
Эжынь гайхан асууба.
Хүбүүхэн нюдэеэ бэлтылгэжэ,
Хүгшөөдэйдөө иигэжэ харюусаба:

«Хулгана үрөөһэн гуталымни
Химэлһэн байгаал унтаандам.
Харюугаа мүнөө абахамни,
Хабшуулдаад байг лэ зангадам».

Ц. ДОНДОКОВА

Шаазгай

(Басни)

Шаазгай хашаа дээр
Шаханажа оробо,
Худал үнэниие
Худхажа һууба.

Хараһан үзэһэн
Хамаг һониноо
Нэгэтэ бэшэ
Нэмээгээд хөөрөө.

Хоб жэбээрээ
Хотон айлдам
Хэдэн хоногто
Хэрүүл үүсхээ.

Хашараг буруугай
Хабһаяаш хухартар
Мүргэлдөө хадань,
Мүргүй баярладаг...

Хорёошо нохойнууд
Хойноһоонь маряагаа,
Гэнтэл барижа,
Гэдэһынь гаргаа.

***

Хобой туулмаг
Хотондо харша,
Холтоһоной хорхой
Модондо харша.

Индиин хадалиг нютагуудта.

ТАСС-эй фотохрон...

ХИЛЫН СААНАҺАА

ООН-эй Генеральна Ассамблейн тусхай сесси...

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 11. (ТАСС). Сентябриин 10-да ООН-эй Генеральна Ассамблейн үдэрэй заседаниин нээгдэхэдэ, Венгриин Арадай Республикын түлөөлэгшэ Петер Мод түрүүлжэ үгэ хэлээ.

Венгриин түлөөлэгшын һүүлээр Филиппинэй, Аргентинын делегадууд үгэ хэлэбэ. Тэдэнэр «Венгри тухай асуудалаар» Америкын оруулһан проектын резолю... «хамта зохёолсоһон» байна. ... нэр Америкын делегадай хэ... үгые дабтажа, элдэб хардалга... дэлгэ хэбэ. Америкын зохёоһон... золюциин проект баталан абах... Филиппинэй түлөөлэгшэ уряал...

Һүүлээрнь Советскэ Союзай ... лөөлэгшэ А. А. Соболевто үгэ ... һэн байна.

Польша, Югославиин партийно-правительственнэ делегацинуудай хоорондо хэлсээн боложо байна

БЕЛГРАД, сентябриин 11. (ТАСС). ТАНЮГ агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, Польшын болон Югославиин партийно-правительственнэ делегацинуудай хоорондо Белградта, сентябриин 11-нэй ... хэлсээн эхилээ. Республикын ... зидент Иосип Броз Титогой ба... соо хэлсээн болоно.

Сиридэ харша ябуулгануудһаа Сириин арад зон айнагүй, айхашьегүй

ДАМАСК, сентябриин 10 (ТАСС). Үсэгэлдэр Сириин сэрэгэй командовани хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ иигэжэ мэдүүлээ: «США-гэй гүрэнэй секретарь Даллесай мэдүүлгын хүсэд тунхаглагдаагүй байхада, тэдэнэй сэрэгэй табан корабль Сириин эрьедэ дүтэлжэ байжа тамараа. Мүнөөдэр реактивна самолёдуудынь Сириин агаарай хилые дабажа, Латакия город дээгүүр ниидээд гараа.

Эдэ ушаралнууд хадаа уласхоорондын харилсаанда харша, бэерхүү булимтарагшадай зэбүүсэмэ ааша гэжэ тоологдоно.

Тэдэнэр ООН-эй гэшүүн Сириин эрхэ сүлөөдэ эсэргүү һэдэлгэ хэжэ байна. Сириин сэрэгэй хүсэн, арад зон болон правительство иимэ аашануудһаань айнашьегүй, айхашьегүй».

КАИР, сентябриин 10. (ТАСС). США-гэй сэрэгэй корабльнуудай Сириин эрьедэ дүтүүр тамарһан тушаа мэдээсэхэ зуураа, Египедэй газетэнүүд бэшэнэ: «Америкын зонхилхы нюурнууд Дүтын Дурнадахи амгалан байдалые эбдэхэ, Сиритэй дай даршаа эхилхын тулада сэрэгэй корабльнуудые Сириин эрье худар эльгээгээ».

ДАМАСК, сентябриин 10. (ТАСС). Сириин гадаадын хэрэгүүдэй министр Салах Битар иигэжэ мэдүүлбэ: «Бидэнэр империализмые үзэн ядадагбди. Манай арад бэеэ даанги байдалдаа ортохо болоо һаа, гал дүлэн соо гансаардашоод байхагүй. Бүхы арадууд бултадаа эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө бодохоёол бодохо. Бидэ бахардахагүй байхабди».

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 10. (ТАСС). «Үсэгэлдэр Сири Израиль хоёрой хоорондын зонодо байһан хоёр арабска һууринуудые Израилиин сэрэгэйхид хуягта машина дээрэһээ буудаһан байна. Тэрэнһээ гадна, хоёр израильска самолёт Сириин газар дээгүүр ниидээ... рашоо»,—гэжэ Ассошиэйтед П... агентствын Дамаскда байһан ... респондентнь мэдээсээ.

ПЕКИН, сентябриин 10. (ТАСС). «Женьминьжибао» газетын шэ... лэгшэ бэшэнэ: «Сириин правите... ствые унагаахын түлөө уряал ... лес тунхаглаа. Бүхы араб угсаа... арадуудһаа гадна, дэлхэйн эб... арадууд Сириин арадые үмөө... аршалха байха». Мүн «Гунжень... бао», «Дагунбао» болон бэшэ ... тэнүүд нэгэн дуугаар США-гэй ... бүүсэмэ һэдэлгэнүүдые буруу... на.

ДАМАСК, сентябриин ... (ТАСС). Сириин гадаадын ... гүүдэй министерствын тусхай ... лөөлэгшэ Даллесай мэдүүлгын ... хуурмаг байһаниие элирүүлэн ... дүүлгэ хэбэ: «Даллес хэлэхэдээ ... ри гээшэ хүршэ гүрэнүүдэйнгээ ... лэ дабадаг, тэдэнэй правительс... унагааха һэдэлгэ ходо ябу... гэжэ шал худалаар хардаһан ... на. Бодото байдал харан гэ... Сириин республикые болон пра... тельствыень унагааха зорилго... американска правительствын ... лээр, хорото үгэсэлгэ хэһэн ... баригдаа. Тэрэнһээ гадна, США-... гэй дэмжэдэг Израиль хүршэ ... нүүдэйнгээ хилэ дабадаг, буһа... татадаг байха юм. США хадаа ... най хүршэнэртэ буу зэбсэг эль... гэжэ шиидээ. Тэрэнь дэмы, ... хүршэнэртэеэ дайлалдахагүй, ... һээ тиитэрээ араб угсаанай хүр... нэрнай далайн саанахидай тухи... гаар бидэндээ сэрэгээр орохо...

ПАРИЖ, сентябриин 10. (ТАСС). Франс Пресс агентство Тунис... ерэһэн мэдээсэл дамжуулаа: ... гэлдэр Тунисай республикын ... зидент Бургиба Алжирай хил... оршон тойронхи газарнуудта а... лан бэшэ байдалтай болобо г... хуулида гар табиба».

Франциин сэрэг Тунисай хилые дахин даба...

ПАРИЖ, сентябриин 11. (ТАСС). Сентябриин 10-най үглөөгүүр Кассерин гэжэ нютагта 10 бронемашинатай Франциин сэрэгэй отряд Тунисай газар руу нэбтэрэн оробо гэжэ Тунисһаа мэдээсэгдэнэ. ... шэдарай тосхонуудта нэгжүүл... дэлгэ хэһэнэйнгээ һүүлээр, Тунис... дүрбэн хүниие абаад, Франциин ... ряд Алжирай газар руу ябашо...

НАТО-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүд һургуули хэхэнь

ПАРИЖ, сентябриин 11. (ТАСС). НАТО-гэй зэбсэгтэ хүсэнүүд Дундада далайда болон Атлантиин океанда сентябриин 19-һөө октябриин 10 болотор сэрэгэй һургуули хэхэнь гэжэ хуулита газарһаа соносхогдобо. Энэ сэрэгэй бүлэглэлдэ хабаадаг оронуудай ябаган, да... агаарай сэрэг һургуули хэхэ ... на.

Редакторай орлогш...
О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора —32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — —24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 0519. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 1...